Published and distributed under permit (No. 181), authorized by Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

РІК ЗАЛОЖЕННЯ 1893.
„СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND St., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, моні-ордери і чеки треба висилати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
„SVOBODA"
("LIBERTY")
THE UKRAINIAN NEWSPAPER
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by UKRAINIAN NAT'L ASSOCIATION
at 83 Grand St., Jersey City, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

ОКРЕМЕ ЧИСЛО 4 ЦЕНТИ — Урядовий орган Українського Народного Союза — "SVOBODA" — Official organ of Ukrainian National Association. — SINGLE COPY 4 CTS.

РІК XXVIII. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., ЧЕТВЕР, 1-го ЦЬВІТНЯ 1920. ЧИСЛО 40. VOL. XXVIII. JERSEY CITY, N. J., THURSDAY, APRIL 1, 1920. No. 40.

УКРАЇНСЬКІ ВІСТИ.

ЧИ ЗМІНА ПОЛІТИЧНОГО ФРОНТУ МІЖ МОСКАЛЯМИ СУПРОТИ УКРАЇНЦІВ?

Сазонов мав наказати московським дипльоматам відноситись прихильно до Українців.

ВІДЕНЬ, 7. марта. — „Громадська Думка" з 3. марта подає таку вістку:

„З добре поінформованих невтральних кругів доносять, що на днях розіслав Сазонов до російських дипльоматичних представників за кордоном інструкцію, в якій наказує їм, як найбільш спочутливо відноситись до українського самостійницького табору і загалом до ідеї української самостійности".

Чи і на скільки се рішеннє Сазонова являється приноровленнєм до виникшої в останніх часах серед кругів антанти ідеї самостійности України, а також висловом зміни думок на українську справу серед самих Москалів, годі знати. Се покаже найблизша будучність.

Ляхи пхаються на Україну за згодою Петлюри.

ВАШІНГТОН, 29. марта. — Францішек Пуласкі, польський повновласник і радник польського посольства, сказав сьогодня до пресових кореспондентів, що польські війска посунулись в глиб України за згодою і після договору з українським ґенералом Петлюрою. „Ціллю сього маневру — сказав Пуласкі — є скріпити крило польської армії, але ми не маємо на думці окупувати сю територію".

Протибольшевицькі повстання на полудні.

ПАРИЖ, 12. марта. — В полудневій Україні, в Херсонщині й Катеринославщині, вибухають повстання проти большевиків. Повстанці узнають лише уряд Української Народньої Республіки і ждуть приходу головного отамана Петлюри.

Павленко оперує в Херсонщині.

ПАРИЖ, 12. марта. — Ґенерал Омелянович-Павленко, котрого армія начисляє 40.000 людий, заняв доселі Балту, Вапнярку і Жмеринку та посуваєсь на Винницю і Умань.

(В минувшому тижні було донесено, що правительство Мазепи перенеслось до Уманя, що свідчить про його здобуттє Павленком; знова 27, марта донесено з Парижа, що Павленко здобув Одесу від большевиків).

Нові арешти в Галичині.

ВІДЕНЬ, 9. марта. — Галицькі часописи повідомляють про нові арештування між галицькими Українцями. І так польські власти арештували в останнім часі о. д-ра Юрика із Золочева, о. Хмільовського із Золочева, учителя Чеховича з Котлова і учителя Великановича з Турки.

Заборона „Нової Ради".

ВІДЕНЬ, 9. марта. — „Громадська Думка" з 7. марта повідомляє, що львівська дирекція поліції вже третє завісила український дневник „Нова Рада" (з приводу ворожої тенденції).

ЯК МИРОВА КОНФЕРЕНЦІЯ ТОРГУВАЛА УКРАЇНСЬКОЮ ГАЛИЧИНОЮ.

Ллойд Джордж і ґенерал Бота відмовляли Полякам право до Східної Галичини.

(Конець).

„Якби ся оборона була дійсна, то вона певно вдоволялаб нас. Але де вона є? Чи дано нам її колинебудь від хвилі перемиря? Чи мають союзні держави яку виконавчу власть у східній Европі? Чи є можливість, що вони видадуть розказ своїм війскам, аби йшли на поміч тим, кого протеґують? А колиб видали такий розказ, чи він буде виконаний? Вони не можуть нас боронити і ми про се переконалися зі стратами. Тому ми є приготовані в своїм інтересі, як і в їх інтересі, боронитися самі."

Сю гідну уваги розмову закінчено оповіщеннєм кари за непослух. „Коли ви впираєтеся, аби відкинути пропозиції, які я поставив вам, то я вам маю сказати, що великі держави цофнуть поміч, яку дають вашому краєви і може навіть почують се як свій обовязок змодифікувати корисне становище, яке призначили для Польщі."

На се була така відповідь: „За поміч, яку дістаємо, ми є і завсіди будемо дійсно вдячні. Аби однакож користати з неї, польська держава мусить бути живим організмом, а ваша пропозиція має на ціли звести нас до стану припиненої живучости. Вона також виставляє нас на ласку наших численних ворогів, з яких найбільшим є Німеччина".

Та ясне розумуваннє, поперте неугнутою волею, не значило нічого перед погрозою голоду. Поляки мусіли попустити. Падеревскі дав слово Ллойд Джорджови і Вілсонови, що постарається о заключення перемиря з Українцями Східної Галичини. Думовіри поклали очевидно безграничну віру в його слово та його моральну [illegible] вдячність для нього за те, що влекшив приписану ними тяжку задачу, приймаючи те, чого не можна уникнути. Оскільки знаю, сам президент Вілсон написав до нього лист при кінци квітня, дякуючи йому сердечно за великодушний спосіб його співділання з мировою конференцією в змаганнях відбудувати його край на солідних основах. Мабуть нікотрий представник держави з ограниченими інтересами не дістав такої високої похвали.

Падеревскі виїхав з Парижа до Варшави, аби там потягнути за собою кабінет. Але в Польщі, де власти були лицем в лице перед твердим елементом питання, премієр не найшов піддержки. Ні кабінет, ні сойм, ні голова держави не найшли можливим здійснити обіцянку зроблену в їх імени. Обставини були сильнійші, чим людська воля. Падеревскі зрезиґнував. Українці припустили тоді якраз на часі напад на Поляків, які зачали протинаступ, здобули міста Стрий, Тернопіль, Станиславів і заняли ворожий край аж по Румунію, з якою хотіли бути в сталім контакті. Часть української армії перейшла чеську границю, де її розоружено, решта розбіглася і не стало ворога, з яким можнаби заключити перемирє.

Для Великої Чвірки такий зворот подій був пониженнєм. Українська армія, якої інтерес вони так взяли до серця, перестала нагло істнувати і будуча небезпека, яку показувано Польщі, показалася здебільша уявленою. Їх осуд показався хибним, а їх сила неефектовною. Проти безсильности Падеревского вони запалали обуреннєм. Він подався перед їх рішеннєм і сейчас поїхав до Варшави, аби наглядати над його здійсненнєм, а обставини були такі, що його слова потрактовано як звук мосяжу, або удар по цимбалах. Се правда, що в наслідок того польський премієр заявив свою резиґнацію, але її не принято, а колиб навіть її принято, то що значить уступленне одного міністра в порівнанню зі зневагою законодавців світа, що представляли неограничену силу та інтереси? Сердиті телеграми літали дротами з Парижа до Варшави і польського премієра завізвано, аби він безпроволочно явився в Парижі. Він вернувся, як слідувало, але ніякого нового кроку не зроблено. Справа була полагоджена.

Замітна подія в історії Польщі послідних днів вийшла після мілітарної побіди над Українцями Східної Галичини. Українського посла в Відни вислано, аби просив Поляків, щоби підписали односторонний договір на взір того, який виробили дві анґльо-саксонські держави в користь Франції. Пропозиція була, що українське правительство зреклося всіх претенсій до Східної Галичини і віддало свої війска під найвисшу команду польського ґенераліссіма, а за те Поляки зобовязалибися боронити Українців перед всіми ворогами. Сей нарис угоди, коли над ним розважано в Варшаві, відкинула польська делеґація в Парижі, яка не бачила розумної причини, чому їх нарід має зобовязуватися боротись колись з Росією за независиму Україну. Инша початкова держава, що зробила Польщі пропозицію союза, була Естонія, але її пропозицію відклонено з такоїсамої причини.

Через цілий час переговорів про будучий стан і територіяльні границі Польщі британський премієр стояв непохитно проти польських претенсій, таксамо як президент Злучених Держав противився стало претенсіям Італії; оба єдналися в запереченню домагань Румунії.

І Поляки були спеціяльно лихі на Британію. Вони нарікали, що коли лише виступили з якою претенсією, то зараз находили перед собою першого делеґата Британії, як він їм заступав дорогу, а коли Вілсон припадково був з ними, то британський премієр брався до навертання його на свій спосіб думання і голосування. Оттак в східно-галицькім питанню треба було боротися проти Ллойд Джорджа на кождім кроці. З самого початку британський премієр катеґорично заявився проти того, аби дати Галичину Польщі і мав на ціли зробити з неї зовсім окрему державу під Лігою Держав. Ся ціль, з якої він не робив тайни, інспірувала впертість, з якою натискано на конечність перемиря з Українцями Галичини. Польські делеґати, з яких один був чоловіком острого язика, не лишали ані одного комісія непорушеного, аби ударемнити сю часть анґлійського проекту і остаточно вдалося їм. Але їх противники пробували кинути ложку смоли в польський горнець з медом, приказуючи, що до десяти або пятнайцяти літ має відбутися в Східній Галичині плебісцит. Відтак прийшло питаннє про галицьку конституцію. Поляки пропонували дати Українцям ограничену автономію з правом порядкувати своїми власними просвітними і релігійними справами, місцевими дорогами і способами піддержування промислу і рільництва, крім того ще давали їм пропорціональне число місць в соймі у Варшаві. Та знов британські делеґати — досвідчені в питаниях самоуправи — виразили своє невдоволеннє і наставали на парлямент або сойм для Галицької України з поважною властю в справах краю. Відтак Поляки оповістили намір, щоби президент польської републики настановляв губернатора Східної Галичини враз з радою, яка дораджувалаби йому. Британці поправили пропозицію, жадаючи, аби губернатор був відвічальний перед галицьким парляментом, але Поляки рішучо сьому спротивились; остаточно полагоджено се так, що тільки члени його ради мають відвічати перед краєвою леґіслятурою. Коли Поляки піддали думку, аби обовязкову військову службу розтягнути на Східну Галичину на таких самих услівях, які є в прочій Польщі, Британці ще раз сьому спротивились і зажадали, щоби зовсім ніякого війска не брати з краю. Конець кінцем спір скінчивє ятак, що по довгих торгах британська комісія уступила Полякам, але тільки під услівєм, що сього війска не можна буде уживати поза краєм. На се Поляки відповідали, що проти ґуртування такого великого числа жовнірів на румунській границі моглаби протестувати Румунія і так справа вийшла назад до підкомісії. Одни мсловом коли ходило о Східну Галичину, Ллойд Джордж грав ролю завзятого борця за самоуправу (home rule).

Зсумовуючи всьо, конференція злучила Східну Галичину з Польщею, але звязь зробили крайно слабкою, так що можна розірвати ши кождої хвилі, не викликаючи поважнійших змін в жаднім краю, і через се полагодженнє, яке підчеркує тимчасовість, отворено широке поле для політичної аґітації та заохочено революцію до звивання собі гнізда.

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

МОРҐАН Є КАСІЄРОМ УКРАЇНСЬКОГО РАТУНКОВОГО КОМІТЕТУ.

Американці починають вже кампанію за збіркою міліона долярів на ратунок України.

НЮ ЙОРК, 31. марта. — „Дж. П. Морґан і С-ка", одна з найбільших банкових інституцій в світі, згодилась бути касієром Американського Комітету Ратункового на Україні. Се сталось завдяки заходам федерального сенатора Роберта Калдвела, президента Американського / Середньо-Европейського Товариства і члена українського ратункового комітету ,а також п. Мілтона Райта, директора інформаційного бюра Українського Народнього Комітету і секретаря українського ратункового комітету.

Пороблено всякі заходи з п. Гербертом Гувером, головою Американської Ратункової Адміністрації, для закупна поживи, одіжи і медикаментів, потрібних Українцям в Галичині і дальше на схід, де може сягнути ратункова акція. Длятого злишним є тепер збирати тут гроші і посилати впрост до старого краю або купувати тут і посилати до старого краю. Найвідповіднійше є збирати гроші і посилати їх до Дж. П. Морґана і С-ки в Ню Йорку, яка в порозумінню з п. Гувером і У. Н. Комітетом закупить всі потрібні річи в Анґлії і инших краях Европи та вишле на Україну.

Як звісно, річний зїзд делеґатів Українського Народнього Комітету у Злучених Державах постановив закласти запомоговий комітет, який спішивби з ратунковою акцією нашим братям в старім краю. За порадою Американців постановлено завязати такий комітет з 15 членів, з котрих 8 булоб Американців, а 7 Українців. Сей комітет вже оснoвано, і до нього входять від Американців такі визначні люди, як:

Герберт Гувер, голова Американської Ратункової Адміністрації і сильний аспірант на кандидата в президенти Злучених Держав;

Чарлз Р. Крейн, американський амбасадор до Хін;

Патрик Гаєс, архиєпископ в Ню Йорку;

Монсініор М. Ж. Ляведлє;

Ганс Ріґ, бувший шеф чужомовного відділу при федеральнім міністерстві фінансів;

Йосиф Гартіґен, бувший комісар ваг і мір в Ню Йорку;

Джордж Гордон Бетл, визначний юрист в Ню Йорку.

Роберт Дж. Калдвел, сенатор, голова промислового відділу екзекутиви республіканської партії, президент Американського Середньо-Европейського Товариства;

Мілтон Райт, директор інформаційного бюра У. Н. Комітету.

Сей комітет постановив зібрати між Американцями і американськими Українцями 1,000,000 долярів на ратункову акцію на Україні.

Всі жертви треба посилати впрост до J. P. Morgan & Company, American Committee for Relief in Ukraine, New York City.

Польща й Чехо-Словаччина на нюйорській біржи.

НЮ ЙОРК, 30. марта. — Нині курс польських і чехословацьких гроший на тутешній біржи стояв в такій позиції: 100 ляхмарок — 63 центи; 100 чехмарок 145 центів.

Син міліонера засуджений.

НЮ ЙОРК, 30. марта. — Ґровер Клівленд Берґдоль, син міліонера броварника з Філядельфії, зістав нині засуджений на пять літ тяжких робіт за се, що скривався перед військовою службою. Рівночасно рішено, що засуджений раз на все виключений негоноpово від військової служби, а за тяжку працю, яку має сповняти в тюрмі, н емає побирати жадної платні. Наганне виключеннє з армії рівняється позбавленню горожанства.

Робітництво в Айові побіджає.

ДЕ МОЙН, Айова, 30. марта. — Звіти, хоч ще не повні, виказують, що в більших місцевостях стейту при міських виборах побідили кандидати робітничі. В Борлінґтон вибрано мейором робітничого кандидата; в Клінтон крім двох вибрано всіх инших робітничих кандидатів; таксамо в у Ватерльо; в Седар Репідс перевибрано робітничого мейора.

БОЯТЬСЯ, ЩО ТИФ ВЖЕ ЗАГОСТИВ ДО ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ.

У многих сторонах появилась незнана слабість, яку уважають за тиф.

ВАШІНҐТОН, 29. марта.—Урядовці федеральної комісії публичного здоровля почали вглядатись в факт, що в деяких сторонах держави появилась недосліджена недуга, якої симптоми вказують на тиф.

Головний лікар одержав сотки повідомлень від поодиноких людий, котрі скаржаться, що терплять неможливо від свербячки і горячки, які мають бути першою ознакою тифу.

Комісія публичного здоровля почала основні досліди у всіх місцевостях, відки прийшли такі звідомлення. Коли окажеться, що се тиф, пічнеться проти нього боротьбу, щоби не допустити його дійти епідемічного степеня.

Банки протестують проти польської господарки.

ВАШІНҐТОН, 29. марта.—Великі американські банки, що занимаються пересилкою гроший до Польщі, повідомили нині міністерство торговлі, що вони не будуть принимати надальше жадних грошевих посилок до Польщі, бо польські банки не виплачують тих посилок на час. Банкирі скаржаться, що польські банки виплачують перекази аж по вісмох місяцях або й довше від хвилі, як перекази вишлеться з Америки.

Вигляди на українську іміґрацію.

НЮ ЙОРК, 30. марта (спеціяльно для „Свободи"). — Важна конференція відбулась минувшого понеділка, 29. марта, в Клюбі Банкирів у Ню Йорку, скликана Американською Міжрасовою Радою. Постановлено скликати загальну конвенцію на 7-го квітня, яка буде відбуватись у Клюбі Інжинірів в Ню Йорку.

На конференції одиноким представником був п. Мілтон Райт, директор інформаційного бюра Українського Народнього Комітету. Він виголосив до присутних реферат на тему: „Вигляди української іміґрації до Злучених Держав в найблизшій будуччині".

„Не беру тут під увагу цілої України, — казав між иншим п. Райт — але щодо Східньої Галичини, то величина іміґрації буде залежати від висліду військової і політичної ситуації. Українці почувають, що вони не можуть знести панування польської шляхти, і коли їх будеться угнітати, вони будуть змушені втікати до Злучених Держав. Колиж вони будуть могли спокійно жити і управляти своєю землею серед зносимих услівій, які дозволилиб їм розвивати свій край, — вони не будуть приїзджати сюди у великім числі".

Канадійські ветерани домагаються надгороди.

МОНТРЕАЛ, 30. марта. — Канадійські ветерани, що служили у світовій війні на французькім фронті, поставили домагання; до правительства о нагороду в сумі не меньше 1.000 долярів і не більше від 2.500 долярів, аби вони могли назад поставити себе в передвоєнні відносини.

З ЛИТВИ.

Приготування до скликання конституанти йдуть повним ходом. Оголошено вже скількість округів і мандатів. Взагалі має засісти в ковенському соймі 112 послів. Урядовий литовський часопис помістив повний текст виборчої устави до сойму. Характеристичною в ній є інституція т. зв. найвисшої виборчої комісії, яку іменує уряд. Має вона далеко сягаючу повновласть. Вона може навіть уневажнити мандати вже вибраних послів. Політичне життє Литви змагаюче до самостійности будить велике обурення серед польських кругів.

ЗАГАЛЬНІ ВІСТИ.

ДАНЦІ, ОБУРЕНІ НА КОРОЛЯ, ДОМАГАЮТЬСЯ РЕСПУБЛІКИ.

Король розпустив самовільно правительство, і се є причиною обурення.

КОПЕНГАҐА, 29. марта. — Король Крістіян розпустив нині правительство премієра Цаля, яке він оскаржив о державну зраду, закидаючи, що воно не старалось повести таку кампанію перед плебісцитом в другій полосі Шлезвіґу, аби ся територія припала Данії, а не Німеччині. Сотки мешканців зібрались з тої нагоди перед палати короля і домагались привернення до власти правительства Цаля, а многі кричали „Нехай живе данська республіка". — На місце старого првительства, котре було коаліційним, король покликав правительство консервативне.

КОПЕНГАҐА, 29. марта. — Нині пізно в ночи у королівській палаті явилась делеґація від соціял-демократичної партії і предложила королеви свій меморіял, домагаючись привернення до власти старого правительства. Король заявив делеґації, що на її жадання дасть відповідь завтра рано.

КОПЕНГАҐА, 30. марта. — Король Крістіян оповідстив нині, що ві нне годиться на домагання соціял-демократів і не приверне до власти правительства Цаля. Соціял-демократи домагались вчера привернення старого правительства і скликання парляменту, грозячи, що на случай відмови, в Данії вибухне загальний страйк.

ЛОНДОН, 30. марта. — Надзвичайна ситуація повстає в Данії, яка і заповідає далекосяглі наслідки. Останні телеґрами з Копенгаґи доносять, що король відмовив домаганню соціял-демократів, аби усунути нове правительство і привернути до власти старе. З тої причини проголошено в Данії загальний страйк, який має початись завтра. Є загальна опінії в більшости населення, що король нрушив свою власть і дав почин до серіозних заворушень, які можуть легко довести до конституційних змін в державі. Король, розпускаючи правительство Цаля, заявив, що воно не має вже більшости голосів в палаті послів.

КОПЕНГАҐА, 30. марта. — На зборах провідників соціялістів оповіщено нині, що завтра рано пічнеться страйк на всіх данських зелізничників, телеґрафістів, телефоністів і ґазетярів. Соціялісти сподіваються сформувати незабаром тимчасове правительство, котре опісля зажадає уступлення теперішнього правительства і коророля. Соціял-демократичні посли видали нині маніфест, протестуючи проти акції короля і взиваючи нарід, аби при виборах повалив реакціонерів. В маніфесті між иншим також говориться: „Нашим кличем є радикальна демократизація держави — проголошеннє республіки з однопалатним парляментом і політичне право для всіх, що покінчили 21 рік життя".

Большевики згодились вести переговори з Польщею.

ЛОНДОН, 30. марта. — Юрко Чічерин, московський міністер закордонних справ, повідомив правительство Польщі, що він є готовий розпочати мирові переговори 10. квітня, як се зопропонувала Польща. Чічерин однак жадає, щоб переговори відбулись в Естонії, а Польща запропонувала Борисів, у минській ґубернії.

Смирну віддано Греції.

ПАРИЖ, 30. марта. — „Матен" доносить, що Рада Амбасадорів рішила вчера віддати Смирну і околицю в Малій Азії для Греції.

РЕАКЦІОНЕР ДЕНІКИН ДО ОСТАННЬОЇ ХВИЛІ ВІРИВ У ПОБІДУ.

Однак кубанські Українці зробили конець і катастрофу його авантурі.

ЦАРГОРОД, 29. марта. — Денікин вже опустив береги бувшої Росії. До останньої хвилі вірив сей ґенерал у свою побіду, однак тепер побачив наглядно свою катастрофу. Остаточна катастрофа наступила місяць тому під Ростовом. Донські козаки і добровольці боролись героїчно, але Кубанці почали масами опускати фронт. Се ослабило значно позицію добровольців, а сю обставину використали большевики, які і вдарили на добровольчі ряди і пробили їх недалеко місцевости Тихорецька, що лежить на зелізничім шляху до Катеринодару, столиці Кубанщини.

Кубанців не вдоволила зміна правительственного устрою, яку завів був Денікин. Вони тайно змовлялись з ворогами Денікина, відкликували свої війска з фронту, а в останніх часах кубанські політики виступили рішучо проти Денікина і він мусів забиратись з Катеринодару.

Мир з Москвою наступить дуже скоро.

ЛОНДОН, 30. марта. — Мир з Росією є певний і то в скорім часі. Се не означає звичайне завішеннє оружа, але формальне признаннє російського правительства і приверненнє всіх торговельних та дипльоматичних зносин.

Англійське міністерство закордонних справ є переконане, що Ленін і Троцький є панами Росії. Ленін сформував тепер коаліційний кабінет, до якого входить також один прихильник Керенського і представник меньшевиків.

Бажаючи дуже признання, Ленін в останнім часі поробив далекосяглі уступки на користь инших держав і заявив, що є готовий подоптати і більше теоретичних принципів комунізму, коли вони суперечать лише реальним інтересам держави.

Одним словом — савєтське правительство почало зміняти свою первісну форму і краску та починає входити за конвенціональне республіканське правительство. З приводу того мир є певний.

Домагання Українців Люблинщини.

ВІДЕНЬ, 9. марта. — „Ілюстровани Курєр Цодзєнни" з 5. марта пише, що на днях явилося у люблинського воєводи відпоручництво українського і кидівського населення і поставило ряд домагань щодо національного розвитку Українців в Люблинщині. Між иншим поставлено домаганнє замінити термін „руський" на український. На се відповів воєвода, що він признає тільки термін „русінський", бо се історична назва, а термін український покривається з явно-антипольською партією в бувшій Австрії, що очевидно не моглоби бути корисне для польської держави.

З ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ.

Права національних меньшостий в Чехії.

Конституційна чехословацька комісія приняла 1. артикул про урядову мову, після якого чеська мова має бути офіціяльною державною в чехословацькій републиці. 5. параграф приняла в такій формі:

Наука по всіх школах, які утвориться для національних меньшостий, відбувати-меться в мові сих меньшостий, а просвітні інституції, що їх утвориться для сих шкіл, будуть послугуватися своєю мовою, як урядовою. З чехословацьких Народних Зборів.

Народні збори приняли проєкт закона про забезпеченнє маєткового податку і воєнні причинки на Чехословаччині і Прикарпатській Україні.

"SVOBODA" (LIBERTY)

The Ukrainian newspaper published three times a week: Tuesday, Thursday, and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ESTABLISHED 1893.

VLADIMIR B. LOTOTSKY, Editor-in-Chief.
ANDREW SAWKA, Business manager.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION:		ПЕРЕДПЛАТА:	
United States:		в Злучених Державах:	
1 year	$3.75	на рік	$3.75
6 months	$2.00	на пів року	$2.00
3 months	$1.25	на 3 місяці	$1.25
In Jersey City and to foreign countries:		В місті Jersey City і за границю:	
1 year	$5.00	на рік	$5.00
6 months	$2.50	на пів року	$2.50
3 months	$1.50	на 3 місяці	$1.50
Single copy 4 cents.		Поодиноке число 4 центи.	

В Канаді належить висилати гроші лише моні-ордером, а не паперовими грішми, бо сі стоять в Злучених Державах нисше ціни. При виміні числять 15 центів від кождого канадійського паперового доляра.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Телефон Адміністрації і Редакції — 498 Montgomery.

Телефон Гол. канцелярії Укр. Народного Союза — 1838 Montgomery.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу "Svoboda".
При висиланню замовлення належить долучити моні-ордер або чек.

За всі оголошення поміщуванні в „Свободі" редакція не відповідає.

ДР. ЛЬОНГИН ЦЕГЕЛЬСЬКИЙ ПРИЇЗДИТЬ ДО АМЕРИКИ.

Наша часопись одержала телеграфічну вістку з Европи, що небаром прибуде до Злучених Держав др. Льонгин Цегельський, бувший посол до галицького сойму і віденського парляменту, яко представник Української Національної Ради Галицької України. Цілию приїзду д-ра Цегельського є представити американським Українцям економічні потреби Галицької України.

Др. Осип Назарук.

ДО СУДУ!

(Коментар до одного акту обжалування).

ПРО УКРАЇНСЬКІ МІСІЇ, ЩО МАРНУЮТЬ МІЛІОНИ НАРОДНЬОГО ГРОША.

Перший раз довідалась українська суспільність докладнійше про долю українських полонених не з офіціяльного звіту українського правительства і не з основних звітів наших спеціяльних місій для полонених (кілько їх є в ріжних державах, сього ніхто не знає, бо се, здається, належить до „державних тайн"). Але нарешті та нещасна суспільність, що має полонених в ріжних чужих державах, таки довідалась дещо про страшну долю своїх дітий. А довідалась з опису молодого галицького підхорунжого О. Меркуна (в часописи „Воля"), якому припадком удалось викрутитись з італійського полону при нагоді виїзду інвалідів. Він написав свій звіт ще 21. січня, 1920, (цікаво було-б знати, чи з власного почину) українській військово-санітарній місії для справ полонених у Відні.

Раджу кождому Українцеви прочитати уважно се письмо. Бо се не звичайний собі „звіт" тільки акт обжалування, писаний молоденьким чоловіком, який, очевидно, не був прокуратором й імовірно навіть не знає, що написав акт обжалування. Можна сміло припустити, що за тим актом обжалування появляться й дальші, з яких довідаємося ще докладнійше про ріжні місії. Але покищо розберім сей документ.

З сього довідуємось, що між полоненими в Італії були дві ґрупи, з яких одну поділено ще на дві. До першої належали упривілеєні полонені, до другої неупривілеєні. Ся друга, розуміється, обходить нас, бо були в ній окрім Німців, Мадярів і Югославян ще й Українці. Отож навіть Німці й Мадяри, з якими Італія провадила тяжку й ненависну війну, вийшли лучше ніж Українці, бо їх ще перед заключеннем мирового договору почали відсилати до дому, **а Українці досі сидять по концентраційних таборах; животіють в нужді, часто під шатрами; голодують і, трактовані по звірськи палками, вимирають масами від епідемічних хоріб. Дальше довідуемося з того документу, що з двох українських місій в Римі, які коштували державу грубі гроші, а з яких одна призначена була спеціяльно для справ українських полонених, ніодна не завдала собі труду, щоб розшукати табори полонених, тільки замкнені в таборах полонені відшукали вкінці одну і другу місію.** Найцікавійше те, що наша місія для військово-полонених не мала поняття навіть про циркулярі, видані італійською владою для полонених, на що виразно вказує звіт д. Меркуна. **Вкінці довідуємось, що в тім таборі, де був д. Меркун, ніхто ніколи не бачив ніякого українського делеґата і що тесаме писали також з инших таборів полонених.**

Ті закиди незвичайно важні. Розуміється, ми далекі від того, аби на основі одної дописі, хоч би вона виглядала так щиро як допись д. Меркуна, заявити прилюдно, що доказ вини переведений. Бо передівсім належиться слово посудженим о несповнюванне обовязків. Вони новинні відповісти на се прилюдно піднесене обжалуванне. Повинні оповістити, коли їх вислано з України; як довго їхали до Риму; коли там приїхали; та коли і яку працю розпочали; в яких таборах і коли були; або хто їм перешкодив бути там.

Від такої прилюдної відповіді не сміють відмовитись члени місії для військово-полонених тим більше, **що між публикою ходять сензаційні вістки про деякі місії, про страшні квоти, які кождий член тих місій побирав і досі побирає місячно, нічого не зробивши за се. Говорять про такі платні, як 10.000, 20.000, 30.000, 60.000 грошевих одиниць закордонної валюти у місяць, що наприклад на австрійські гроші дає дуже значні квоти, на українські прямо застрашаючі, а й на чужі перевисшає ґажі міністрів упорядкованих держав!** Добрим працьовникам стоїть добре заплатити. (Розуміється, не забогато там, де калік нема чим заосмотрити). Одначе коли підносяться закиди, що праці нема, то треба справу вияснити. В усіх державах світа правительства оповіщують своїм народам норми, після яких оплачують працю урядовців, а ті урядовці оповіщують звіт зі своєї діяльности особливо докладно тоді, коли прилюдно питають правительство чи дану інституцію.

На днях берлінське міністерство фінансів внесло новий законопроєкт в справі платні державним урядовцям. Засади його такі: Висота платні залежати-ме від: 1. степені й відповідальности урядовця; 2. його освіти і фахової практики; 3. порівнання з доходом, який приносить подібна праця у свобідних званнях; 4. від економічного становища і життєвої стопи загалу населення. Дохід урядовця складається із: — а) основної платні, б) з місцевого додатку, який обіймати-ме додаток ізза дорожні і додаток на вихованнє дітий. Всяких инших додатків, зворотів, видатків і т. п. уникати.

Весь дохід повинен бути такий, щоб урядовець міг удержати сімю. Коли одержує державне мешканнє, то відчисляється йому з платні. Дорожняні додатки зміняються відповідно до дорожні. Додатки на дітий дається до 18. року життя дітий. Дотеперішні 173 ґруп платні німецьких урядовців стягається до 13.

Хоч німецьке правительство також соціялістичне і вийшло з партій, та не дає воно важних становищ людям без освіти тому, що вони соціялісти, як се діється у нас.

Ми не маємо функціонуючого парляменту, який би міг потягнути до відповідальности і правительства й урядовців. Отож остає нам преса. Коли запитаний уряд не відповідає, то публика має право думати, що піднесені прилюдно закиди — правдиві. **Тимбільше у нас, де часто-густо посади заграницею були партійними синекурами й дістались людям, які заграницею не робили нічого, крім скандалів по кабаретах і публичних домах.** Не відносимо сього до італійської місії, бо знаємо особисто декого з її членів. І якраз длятого сподіваємось вияснення від них, — докладного, прилюдного виясненя. Перед суд опінії стають не тільки винні, але й невинно посуджені люди. Останні стають радо, щоб не лишались на них ніяка пляма в їх дальшому життю й діяльности.

З приводу закиду прилюдно піднесеного проти нашої місії в Італії, **звертаємось отсим до всіх, що можуть піднести конкретні закиди проти всіх наших місій, щоби сповнили свій обовязок! До членів місій, щоб оповістили звіти зі своєї праці! А до наших правительств, щоб як найскорше повідомили суспільність, котрі місії не сповнили свого завдання і тільки даром витратили державні гроші. Ніяка партійність у культурних людий не може закривати розтрати державного гроша!**

Учімся шанувати державне майно від чужинців! На наших очах був тут такий випадок:

Дня 25. лютого скінчився у Відні цікавий дводневний процес, яким засуджено двох австрійських старшин, Штокгамера й Індру; першого на 3 роки тяжкої й заостреної вязниці, другого на 15 місяців тяжкої вязниці й на грошеву кару 40.000 корон; обох крім того на деґрадацію до простих піхотинців та втрату всіх військових відзначень, головно за те, що вони 20 до 40 людий держали на стані армії, хоч ті люди не робили служби при батальоні лиш були уживані до партійної соціял-демократичної аґітації, чим обманювано державу і спричинено їй грошеві шкоди. В основанню засуду підчеркнув президент суду, що вина засуджених полягає не на факті удержування соціял-демократичних аґітаторів на державний кошт, тільки на пофальшованню списів, чим обманювано державу. Длятого злочини їх представляються не злочинами надужиття влади тільки звичайними злочинами обману, супроти чого їх оборона, що вони ділали не для власної користи, тільки для добра партії, — не має значіння. Не має також значіння факт, що Індра по відкриттю обману свого товариша хотів звернути державі гроші, які одержав від Штокгамера і видав на удержанне партійних аґітаторів у військових мундурах. Бо партія і держава се не одно.

Так бороняться культурні люди перед страшним у наслідках помішаннем понять партійности і державности. Притім не треба забути, що в Австрії соціял-демократична партія се партія правительственна!

Слід ще зазначити, що-й буржуазна преса, як „Наєс Вінер Таґблятт", не закидає засудженим злочинних характерів, але противно — підчеркує, що злочини їх зовсім „поєдинчі". Індра був навіть дуже робучий офіцир: без сього — зізнавав як свідок командир батальону Чану — не міг би як слід вести батальону. Мимо того, на примір орган соціял-демократичний „Арбайтер Цайтунг" подав звідомленнє з розправи під великою написю: „Нечесні жовніри".

А що спільного з честю матимуть ті українські члени місій і инших інституцій, які побирали від української держави — серед смертельних судорогів її важкої боротьби на всіх фронтах — грубі, грубі гроші і не оправдались перед суспільностю зі своєї лінности, прилюдно їм закиненої?

Можеб українські правительства бодай тепер постягали деякі місії до стану 2 до 3 людий і відібрали від них решту ще нерозтрачених гроший тай ужили їх на більш хосенні справи?

Адже за все те треба буде колись відповісти перед народом й історією своєї землі!

(„Воля").

О. Олесь.

Месіє, Месіє! Від місій спаси!
В далекі, далекі краї занеси,
В пустелю Сагару, або на бігун,
Деб міг доторкнутись занедбалих [струн.

НЕ ХАЛАСУЙ!...

(З перемиського тижневика „Український Голос").

У Варшаві виходить щоденник на французькій мові „Le Journal de Pologne", якого завданнем інформувати Европу про те все, що діється в Польщі. В сім щоденнику помістив якийсь П. Б. Маркевич статтю „Польща і Україна", яку сміло можна приписати національній психопатії; а нею заражені многі тепер уми. Автор сеї статті займається питанням: „Чого ми Поляки бажаєм?" Копнувши трупа російської царської держави, яку назвав великим злочинцем, а російський народ великим блофом, і зарекомендувавши перед антантою Польщу як оборонця латинської культури і християнства в минувшині і під сучасну хвилю, він дорікає своїм землякам, зіпсутим „школою, літературою і чужим впливом" за те, що „приймають дуже помірковані ідеї".

„Є люди — пише автор — котрі вдоволилися би державою, замкненою етнографічними границями, не хотячи зрозуміти, що така держава не мала-б ніяких виглядів до життя, що **історія учительська життя означить нам инші межі,** — межі, в котрих виключно ми могли і будемо могти сповнити те завданне, яке нам визначило Провидіннє, поміщаючи нас на межах двох світів і даючи нам ролю в боротьбі Ормузда (бог світла і добра) з Аріманом (бог темноти і лиха) по стороні розуму і світла. Велика хвиля — хвиля рішуча для цілої нашої будучини може надійшла і тому треба мужеських рішень і треба свобідно висловитись так під адресою наших приятелів як і наших ворогів".

По тій догані „поміркованим" Полякам, автор кадить Французам, котрі так як і Поляки боролись за волю, і пригадує їм, що „перші польські повстання бачили ще вітчину обмежену двома морями, високостю гір, та Дніпром". Запевнює далі, що Литва, Україна, Поділлє, Волинь і инші краї були колись прилучені до польської держави „любовю" а не силою меча; всі, які там були шляхтичі, є польськими без ніякого примусу з польської сторони. **А се, що лишилось поза ними, не є народом: се є етнічна маса, яка не знає, чого хоче і котра не може нічого доконати, колиб навіть і хотіла,** котра як тіло апокаліптичної звірини, потрясене конвульсіями страшної горячки, скоро порушається і бурить все, що стрічає. Треба, аби сильний і здоровий орґанізм прийшов його уласкавити і запрагти в ярмо. Лише два орґанізми політичні є здібні се зробити: **Польща і Німеччина. Пропала Европа, колиб Німеччина мала там укріпитись. Лишається Польща, котра відзискуючи історичні границі, мусіла-б спутати гидру анархії. Дайте, панове союзники, оружя, з яким не знаєте, що зробити; дайте Польщі трохи морального кредиту, в грошах, а вона буде вести працю не лиш для свого щастя, але також для вашого спокою, як вона се робила в минувшині; Польська Одеса доставить більше пшениці до Марсилії ніж колись російська Одеса, а Англія не буде безпокоїтись долею Індії. Такий є, думаю, світогляд людий моєї країни".**

Словами „Розважте панове" кінчить автор поклоном в сторону Франції.

Ми навели слово в слово другу половину статті, де поміщена також польська характеристика українського народу. От чого навчила автора учителька життя — історія, яка велить йому нехтувати політичний світогляд розважних членів польського громадянства, що то „приймають дуже помірковані ідеї". В ньому відродився Сєнкевичів Заґлоба, зі всіми його проти-українськими чертами характеру. **Мріти нині про два моря, про Дніпро, про польську Одесу, яка буде достачати Марсилії польської пшениці — се думки, які є симптомами справді хорої душі.**

Полемізувати з ними шкода часу тай місця, бо і слабкі в ґеоґрафії Французи будуть судити балаканину автора з шутливої точки. А тим, котрі заразились би думками Маркевича, хиба пригадаємо слова начальника польської держави, котрий на питаннє кореспондента париської французької ґазети „L' Echo de Paris", яка буде політика Польщі супроти України, Литви і Білоруси, відповів: **„За ніщо в світі не хотів би я, аби Польща посіла величанські простори, які замешкує населеннє ворожо настроєне. Історія доказала, що такі аґльомерати небезпечні. Приклад — Австрія і Росія. Знаю, що богато земляків иншої думки".**

ПОМІР СЕРЕД БІДНОТИ У СТАРОМУ КРАЮ.

(З черновецького українського тижневика „Воля Народа").

Зі всіх сторін Европи доходять сумні вісти про вибух ріжних пошестий. Навіть Америка, Японія скаржиться, що в них пошести розширяються. Люди гинуть вже не одиницями денно а десятками, сотками. Для смерти надійшли великі жнива.

В мирний час вибухали також пошести, але їх скоро і радикально поборювалося. Ліків було подостатком; була можлива скора лікарська поміч, а головне, що люди мали добру здорову поживу і відповідне мешканне. А тепер?

Через повних 6 літ народи Европи жили-працювали для молоха-війни. Все, що запрацювали, ішло на військо, хоч не все зужилось по призначенню; богато добра нищилося, ішло марне. Для людий лишалося все щораз меньше і меньше. Недокормленнє робило людий слабшими, меньше витривалими і тому меньше відпорними. До того ще війна понищила жилища людий. Де жила одна родина, там тепер тісниться дві-три родини. Ні дров, ні угля, в хаті студінь; тому вікна вічно зачинені, а в кімнаті душний, нездоровий воздух. А живности, одіж! Все те для здоровля надто потрібне, а його немає; зглядно те, що є, недоступне бідному бо нечувано дороге. До того ще й ліків немає, лікарська поміч утруднена і коштовна. Так люди мруть.

Були й давно війни, і давно по війні слідував голод та пошести. Тоді люди говорили, що Бог наслав помір за кару, за гріхи людий. Від того часу повинні були люди вже прозріти, порозуміти, в чому лихо. Мабуть і розуміють вже...

Коли більшість населення не може постарати собі сякої-такої одежини, то горстка капіталістів ходить в атлясах, шовках та адамашках. Бідний рубач не може докупитись пильника, а декотрим не стає пальців на дорогоцінні перстені; в деяких пань не має вже місця на тілі, де би вона могла умістити свої діяманти. Сотки тисяч гинуть з голоду, а горстка дармоїдів провадить люксусові кухні і видає міліони на шампанські вина. Для тих великих є і булки і тісточка, печені і Бог зна що: є гарні мешкання, є топливо й освітленнє, ліки і лікарі. Тимто з них і не вмирає ніхто від голоду і холоду, хиба від розпусти. Помір є між бідним робучим народом. Робітник і мужик і той бідолаха учителина і т. др., се ті, до котрих так радо загощує смерть і хороба.

Страшну дорожню спричинили капіталісти, бо вони не допускають до продукції нових товарів, а давні свої товари збувають за великий гріш. У відповідь на се мусить робуча верства народу піднести варгість праці. Такий хід прискорить висліт боротьби робучих; він прискорить упадок капіталістичного ладу.

РОЗМОВА З ПЕТЛЮРОЮ.

Париська ґазета „Матен" в числі з 11. марта с. р. подає отсю кореспонденцію з Варшави:

„Сприяюча хвиля для нової війни прийшла, бо сьогодня ми можемо поміряться силами з большевиками".

„Большевицька Росія не дасть нічогісенько Антанті. Збіже і цукор знаходяться на Україні.

(Від нашого спеціяльного кореспондента).

Варшава, 5. марта.

А Україна? Се є питаннє, котре можна собі поставити в хвилі коли ми готовимось неначе, розвязати російську проблєму. Що станеться з Україною в цілій сій справі? З Україною — „Житницею Европи", з Україною — „Найбогатшим краєм світа", котра рахує 50 міліонів мешканців і котра має три рази більшу площу землі як Франція?

Нам вже стілько толкували про українське питаннє! Чи ви собі пригадуєте як все се сталося? В 1917 році Україна проголосила свою незалежність і відділеннє від Росії; в 1918 році вона підписала перший мир з Німцями в Берестю Литовському, і в цілій Німеччині була величезна радість; всі дзвони дзвонили з причини свята першого побідного миру, „Хлібного Миру". Потім Вільгельм II. для доконання рабунку сего краю сажає на український трон свого особистого приятеля. Отамана Скоропадського, але скоро після сего Німеччина була побита і почнаючи з сего менту історія України робиться надзвичайно змінною і скомплікованою.

1. Скоропадський зістає вигнаним з краю через нового чоловіка. Отамана Петлюру, котрий сідає на його місці в Київському цісарському дворці, робиться диктатором України і формує значну Народню Армію.

2. Петлюра побитий большевиками котрі проганяють його з Київа.

3. Петлюра дає реванж большевикам і знов вертає до Київа.

4. Петлюра знов побитий на сей раз Денікіном, котрий займає Київ.

Се ще не все, бо за сим Денікін своїм очередом зістає побитий большевиками, котрі в очікуванню нового звороту подій тимчасом суть фактичними господарями Київа і майже всего краю.

Україна має своє військо і фінанси. Тимчасом не зважаючи на всі перепетії Незалежна Україна істнує. Вона має свою територію, дуже маленьку, здушену, неначе Монте Карло, ограничену Дністром і польським фронтом, але вона певна свого збільшення. Вона має свої фінанси. свою валюту — ґривни, котрі, без сумніву, сегодня не варті більш як пів сантіма, але котрі все таки щось є варті. Вона має армію, про котру, що правда, ми не знаємо добре де вона є, але знаємо, що вона дійсно є. Наконець вона має свого провідника, свого Головного Отамана— легендарного Петлюру.

Коли я приїхав сюди я наслухався найбільш суперечних чуток про него. „Він є забитий", казали одні. „Він перебуває інкоґніто в Варшаві", кази другі; „Його покликав до Лондону англійський король"; „Він вернувся до своєї армії котра зникла в необнятих зелених степах".

Сьогодня я хочу зробити спростованнє, бо я бачив самого Петлюру, у него, в його мешканню в Варшаві, Алєя Рож, де він під покривкию інкоґніта продовжує велику роботу орґанізації і пропаґанди.

Петлюра невеличкий чоловік з цинічним усміхом. „Се є хитрун"! сказав я собі в перший мент. Але скоро я побачив що він має також і серце. Без сумніву його уривкові нервові фрази, не можуть мати переконуючої сили і коли я перед гим поки його почув, лише побачив сидячим за великим як білярд столом я собі сказав: „Вся ся Україна се ґтільки оперетка". Але виходячи від него я призадумався.

— Чи Ви думаєте, сказав Петлюра звертаючись до мене, що Україна отсе? — і пальцем показав на мапі маленьке висше згадане Монте Карло; — ні, моя власть є всюди!

І широким змахом руки він обняв весь південь Росії.

— Алеж, запитав я, большевики?

—Большевики займають лише містові центри і зелізниці, звідкіль вони не сягають більш як на 5 верств. Коли ви назначите на мапі місця з влатю Леніна чорним і з моєю білим, ви мати-мете цілком білу мапу з декількома чорними тонкими лініями і точками. Запамятайте собі одну річ: Що лише представники Народнього Уряду сміють віддалатися в глиб краю.

— Жінка мого міністра заграничних справ. п. Левицька, вернулась з України з середини Полтавщини, котра уважається окупованою большевиками. І, щож, вона знайшла свій дім, свій садок, все уряджене в порядку. Там і сліду большевиків ніколи не бачили.

— А наша армія? Ви не розумієте дійсно її зникнення. Се для того, що вона не є такою як другі армії і вірте мені, що ви про неї ще почуєте. Будучи окружена большевиками, Денікіном і Поляками, ся армія дійсно зникла, але чиж не так робили козаки всіх часів?

— Наші жовніри пійшли до своїх хат з рушницями і патронташами, але вони готові покинути свої плуги на мій перший поклик. Я чекав на сприяючий мент для виповідження нової війни. Він прийшов тепер, бо ми можемо помірятися з большевиками око в око. Ми не загрожені більше через Денікіна, котрий зник ані через Поляків з котрими ми тепер в згоді. Я готов збройною силою стати на боротьбу за незалежність мого краю.

— Маю одно питаннє. Чи можете мені сказати, для чого Антанта неначе згоджується сейчас на мир з Росією?"

Я о скілько міг дав Отаманові поясненнє на дане мені питаннє.

— Ні сказав він енерґічно. Се не є так!

— Антанта потребує сирих матеріялів, цукру і муки! Але чи думаєте ви, що большевицька Росія могти-ме їх дати?

— Вона не дасть нічогісенько! Збіже і цукор є на Україні. І так довго як буде окупація большевиків українські селяни не молотити-муть збіжа. Кілька місяців тому большевики для ратунку Москви від голоду пробували реквірувати збіже в кількох селах, але вони змушені були брати цілі снопи котрими вони так і ладували ваґони".

— Коли я був в Київі, хліб коштував 1 карбованець за фунт і був білим; але коли до сего міста прийшли большевики ціна на хліб піднялась до 200 карбованців і він став неможливо поганим. Бо українські селяни є завзятими патріотами і вони дають лише своїм.

— Одно лише народне правительство може бути посередником між нашою продукцією і заграничними потребителями. Крім того тільки наше правительство може дістатись до серця краю. Однак в інтересі Европи і спокою на Сході ми жадаємо, щоби нам була дана сатисфакція.

— Потреба, щоби чужинці котрі користуючись нашими трудностями з Денікіном і Поляками, осіли у нас, пійшли собі ґеть. Їх присутність паралізує продукцію краю, вона збіджує і змушує голодувати весь світ.

— Перед збройним виступленнєм ми зробимо ще дипльоматичні заходи. Ми жадаємо, від Польщі допустити нас на конференцію в Варшаві, котра повинна обєднати представників всіх сусідських Росії народів. Як ми сего не осягнемо, то Україна знов купати-меться в крови. Але будьте певні, так чи инакше вона буде незалежна.

— І ви ще прийдете до нас. Ви пришлете нам кораблі наладовані боронами, косами, солею, одежою, а від нас вони повернуть також наладовані збіжем і цукром.

ДЕЩО ПРО ПОЛЬЩУ.

Львівський орган польської соціялістичної партії „Дзєннік людови", ч. 34. з 8. лютого с. р., в слід за французькою часописю „l'Oeuvre" подає цікаву допись французького ґенерала, який проводив польською дівізією на українському фронті через 8 місяців. Між иншим пише він таке: „Большевизм дуже змінився; той сперед 6 місяців зник, а нинішній цілком не є страшний; його тілько таким страшним представляють". Ґенерал остерігає Францію перед непотрібною авантурою.

Насамперед — каже він — **треба знати польську ціль, чого вона страшить світ большевизмом, бо инакше не могла-б успраВедливити удержання своєї армії на воєнній стопі.**

Що учинила-б Польща, як би антанта наказала їй перевести демобілізацію; що зробила-б вона з тими всіми офіцирами, для яких пожадане удержанне зависить виключно лише від війни? Що почала-б з тими людьми, яких забрала з далеких сторін? **Польща захвалює, що вона то поставила вал проти большевизму, а тимчасом не знати, чи і сама в нього не попаде, уладжуючи його для своїх заборчих цілий.**

Хотячи втягнути антанту до скорої інтервенції, підсуває новому правительству свої найбільше фантастичні пляни. Як оповідають збігці з Тернополя, Росія тепер є дуже добре зорганізованою державою і навіть не є подібна до тої, про яку нам писали.

Ми всі французькі офіцири, які жили через 8 місяців в польській армії, розуміємо, які Поляки за здібні до самооборони.

Поляки бояться, шоби їх не відкинено поза Львів. Однак більше проворними від них є большевики. Вони не поповнять жадного блуду і не підуть поза свої границі. **Попросять однак Поляків,** які трохи задалеко забігли на чужу землю, щоб на ній розжитись, **аби Поляки вернулись відки прийшли. І се буде конець цілого непорозуміння.**

Під конець взиває автор, щоби Франція вірила своїм офіцирам, які служили в армії Галлєра, а вистерігалася сторонничих інформаторів і сторонничої преси.

Автор завважує, що Дранція вже досить видала на того видуманого ворога.

ЗА НЕЗАВИСИМІСТЬ УКРАЇНИ.

Рим, дня 19. лютого 1920.

Українське пресове бюро доносить:

В дискусії над заграничною політикою в італійському парляменті забрав слово провідник італійської людової партії посол Коріс і в знаменитій промові домагався визнання независимости Української Народньої Републики.

ПЕРШІ КРОКИ НА ДОБРІЙ ДОРОЗІ.

(Надіслана стаття).

Ви бачили, як учиться ходити маленька дитина. Але... Чи застановлялись ви над тим, як богато можна навчитись від тої дитини, що починає учитися ставити перші кроки?

Перш усього та природна непереможна витривалість, що поборює всі перешкоди! На се ми навіть не звертаємо уваги, таке воно для нас звичайне, таке буденне. Зразу дитина рачкує. Але неначе якась непереможна сила при її до того, щоб навчилася більшої штуки: ходу. І воно вчиться — маленьке. Пиняво іде та наука. Треба йому держатись колиски, або крісла, чи иншого предмету. Кілько то разів приходиться падати, натовчи ґуза на маленькій головці. Аж дивно, де в тім дрібненькім дитяти набралося стільки терпеливости перенести той біль спричинений натовченнєм. А мати, чи батько — глядить, як дитя починає ходити і тішиться. Неодна, бо кожда мати тішиться, гордиться, що її Івась, чи Ганя вже вміє ходити. Помагає своїй дитині. Бере за рученята; водить по кімнаті; простягає руки і заманює до себе: „бізяй до мами, дитинко!"

До чого воно їде, отсе писаннє? — дивуватись-ме неодин.

Бажається мені звернути увагу на вельми важну і многозначучу прояву в нашому життю на імігрції — а саме початки нашої торговлі.

Се річ така важна, що годі збути її мовчанкою; годі нею радуватись, не гордитись; годі не бажати їй найкрасшого успіху; годі їй не помагати.

Не навчились ми в Америці усього того, що могли навчитись, але бодай дечого таки навчились.

В останніх двох, трох роках почалась у нас організація спілкових торговель. Аж дивно, чому скорше сей рух між нами не був започаткований. Мені здається, що причина була та, що наша іміграція в Злучених Державах аж до 1914 року була в значній мірі сезонова. Кождий числив на те, що за рік, два буде вертатись домів. Війна прикула нас міцно до землі Вашінгтона. Зразу годі декому було погодитися з тим фактом, але з часом таки треба було годитись. І се мабуть був реальний підклад наших торговель. Було доволі часу розглянутися в обставинах, навчитися дечого, приготовитися до діла.

І ось маємо тих крамних кілька. Вони, оскільки звісно з часописий, гарно розвиваються, ростуть. Одна громада дає примір другій, друга третій, і є надія, що такі крамниці будуть в кождій місцевости, де живуть Українці.

Гарні се початки і хочеться вірити, що вони увінчаються успіхом. До того повинен причинитись увесь наш загал. Увесь загал повинен подати помічну руку українській торговлі, яка ставить перші кроки. А се значить вірити в клич: Свій до свого! Не тільки вірити, але після неї віри поступати, піддержувати українську торговлю! Купувати в українських крамницях. Збогачувати не чужих нам людий, навіть і ворогів, але своїх братів. Засновувати кооперативні крамниці, де лишень вдасться.

Се практична робота, варта далеко більше ніж усі великі (а порожні) кличі, яких в нас не збуває. Меньше крику, більше роботи, реальної праці, хосенної.

Підносити нашу торговлю — значить підносити наш добробут. А підносити наш добробут — значить зближуватися скорою ходою до часу, коли наш народ стане „хазяїном домовитим" у своїй хаті.

Тому, здається, кождий хто не підпирає своєї торговлі, своїх крамниць; хто шкодить їх розвиткови (бо і так буває) — слушно заслугує собі на імя шкідника народнього.

Українці най купують в Українців, в українських крамницях! Най кождий цент зарібку іде у свої крамниці! Най росте українська торговля; вона велику вагу має для українського народу.

Українці! Памятайте на велику народню заповідь: Свій до свого!

Іван Гундяк.

ВЕРТАЮЧИМ ДО ГАЛИЧИНИ подаємо до відома, що в справі закупна землі (фільварків) без забудовань або з будинками господарськими можна дістати дуже точні інформації і вказівки в Краєвім Союзі Кредитовім у Львові, Ринок ч. 10. — Належить звертатись порученими листами.

УХВАЛИ КОНФЕРЕНЦІЇ У. С. Д. Р. П.

Подаємо отсе за львівською газетою „Вперед" звіт про постанови конференції української соціял-демократичної робітничої партії, яка відбулась недавно у Варшаві.

Містимо сей звіт з інформаційного погляду, а тільки зазначуємо, що кождий Українець, прочитавши його із здивованнєм спитається: **Чому у Варшаві?** І чому та конференція, що відбулась в столиці контр-революційної наїзниці, бачить ворога тільки в московських большевиках, а не бачить його в контр-революційній наїзниці Польщі?

Як вони навмання ідуть за політикою правительства Петлюри, що підписало Пілсудского зреченнє Західної України, то відповідь ясна. Але тоді та конференція не має значіння.

Сей звіт звучить:

В днях 23—26. лютого с. р. відбулася у Варшаві (?) конференція української соціял-демократичної робітничої партії, на якій між иншими ухвалено слідуючу резолюцію:

„З приводу предложення миру совітською Росією в якому вона признає повну самостійність і незалежність Польщі і заявляє, що тільки воля працюючого люду може рішити про сучасну історичну проблему здійснення соціялізму, та з огляду на заключений вже на такихсамих засадах мир з Естонією та переговори з Лотвою, конференція членів української соціял-демократичної робітничої партії ухвалює:

1. Совітська Росія, яка заключила або готова заключити мир з названими народами без огляду на їх суспільний та політичний лад і яка переговорювала з бувшим реакційним гетьманським урядом України, мовчить про Українську Народню Республику з її соціялістичним урядом і не заявила готовости признати також відносно України права самоозначення самостійности та суверенности.

2. Український народ на протязі 3-ох літ виявив ясно і недвозначно свою волю на державну самостійність. Він прогнав зі збруєю в руках усіх наїзників, що пробували заводити свій лад на Україні, а між иншим двічи побідно повстав проти російської большевицької окупації. Сю волю виявив український народ в січні 1919 року на Трудовому Конґресі, зложеному з відпоручників селян і робітників всеї України. Тойже Конґрес установив ті законні основи, на яких опирається влада теперішного соціялістичного уряду України. І се одинокий уряд, проти якого не повстали українські робітники й селяне.

3. Проти сеї виразно виявленої волі трудового люду України, уряд совітської Росії продовжує далі стару імперіялістичну політику царату. Він використовує виснаженнє України, викликане трохлітньою кривавою війною, суспільною та політичною реакцією та чужинецьким наїздом і бльокадою і багнетами червоної армії накидає Україні зложений з чужинців совітський уряд України. Сей совітський уряд, накинутий багнетами, проголошує на словах повну самостійність України, а одначасно визнає, як спільні з совітською Росією справи закордонної політики, військові, скарбу, народнього господарства, шляхів і комунікації — отже всі справи, без яких немає самостійности.

4. Совітський уряд Росії признає самостійність і суверенність тільки тим народам, які найшлися поза стратегічною лінією виділеного на захід большевицького фронту і яких недосягнули багнети російського імперіялізму.

5. Конференція У. С. Д. Р. П. домагається від соц. федеративної Совітської Републики:

а) Негайного і активного визнання повної самостійности і незалежности Української Народньої Републики і суверенности українського народу.

б) усунення з території України окупаційної червоної армії.

в) Негайного відкликання накинутого оружною силою самозванчого совітського уряду.

г) Визнання теперішного демократичного уряду, як тимчасового уряду Української Народньої Републики до скликання Установчих Зборів України.

Конференція У. С. Д. Р. П. заявляє отсим свою щиру та непохитну волю покінчити накинуту Україні війну з Сов. Росією. Бажає сього іменем миру, який на сході Европи неможливий без фактичного визнання самостійности та суверенности України. Бажає в інтересі соціялізму, бо злощасна, ведена виключно в інтересі російського імперіялізму війна, кидає проти себе дві пролетарські армії, спиняє організаторську творчу працю соц. уряду України, приготовлює почву для суспільної та політичної реакції.

Конференція має надію, що працюючий народ Сов. Росії визнанням Української Народньої Републики подасть руку до покінчення та заведення тривалого миру на сході Европи".

ЛЯХИ СУДЯТЬ УКРАЇНЦІВ.

Дня 27. лютого с. р. перед військовим судом в Перемишлі відбулася головна розправа проти Федька Москви, парубка з Брусна нового, пов. Цішанів, обжалуваного військовою прокураторією за злочин з § 327 в. к. з. Обжалуваний мав допуститися сего злочину тим, що разом з товаришами, які таксамо як він не служили при українському війску, а були наняті як цивільні, за заплатою, до висаджання у воздух зелізничого мосту в Медиці 1919 в марті сей міст висадив. Спійманий польською патрулею був Москва відставлений до військового арешту в Перемишлі, де пересидів цілий рік. По переведеній розправі під проводом майора Слівіньского суд увільнив обжалуваного від вини й кари. Обжалуваного боронив адвокат др. Роман Єкела, з Перемишля.

НА ВОЛИНІ.

Пошесть тифу.

Польська ґазета „Ґонец Волиньскі" подає отсі сумні відносини про епідемію тифу на Волині:

В Ковельському повіті, кругом самих Голоб підраховано 680 хорих на тиф і инші заразливі хороби. У Володимирському повіті дуже шириться тиф, завдяки недостачі поживи. На додачу лиха нема лікарів, санітетів і ліків.

У Володимирі відкрито шпиталь на 60 люда. В Рівненськім пов. не перестають пошести тифу, віспи і еспанки. Таксамо не зменьшується тиф і в Кременецькому пов. Трохи ослабла пошесть тільки навколо Староконстантинова, за те в повіті нема майже села, деби не лютувала хороба. Таксамо і в Кремівці епідемі яприбрала ще більші розміри.

З ПОЛЬЩІ.

Політичні партії не потребують леґалізації.

„Роботнік" подає рішення міністра Войцеховского на внесок посла т. Перля в справі леґалізації місцевих комітетів П. П. С. Се рішення виглядає так: Поділяючи погляд, що політичні партії не підлягають примусовій реєстрації, як товариства або союзи, видам в сій справі відповідні поучення підлягаючим мені урядам.

Цікава зміна.

Конституційна комісія змінила текст арт. 42. конституції, який впроваджував як кваліфікацію президента польської републики римокатолицьке віроісповідание. Сей артикул буде виглядати так: Президентом польської річипосполитої може бути кождий її горожанин, що скінчив 40 літ життя.

Уніфікація валюти

в Польщі після внеску в соймі має відбутися в найблизших тижнях. Всі коронові ноти будуть стягнені з обігу. Сей проект підлав міністер скарбу Градскі для ратування буджету.

Нестор Літинський.

НАШІ ҐЕНІЇ.

Один з каменів, якими нас вороги побивають, се закид культурної неспосібности.

Особливо Поляки люблять сю пісеньку на всякі способи переспівувати. „Україні, не народ, а коли народ, так народ некультурний. Вони не вміють будувати, лише заодно руйнують, що на їхній землі побудували великодушні сусіди. Українці не дали нічого для культури й цивілізації, мати-Україна не вродила ані одного сина, без якого світ не міг би обійтися".

Се правда, що Українці не дали Гомера, Плятона, Данта, Шекспіра, Ґетого, Кэнта, Вагнера, Нютона, Комта й Ляпляса, але де сі Поляки світової слави? Копернік і Шопен. Так, але Копернік Німець, а Шопен Француз. Се, що вони якийсь час жили в Польщі, не може бути доказом польської продуктивности. Міцкевич і Словацкі безперечно дуже великі і вдумчиві поети, але без них широкий світ дає собі таксамо раду, як без нашого Шевченка, а коли вже на се пійшло, то оба вони чимало таки втягнули в себе українських соків. Таксамо й Москалі не повинні-б нам штуркати в очі такими докорами, бо вони хоч найбільший в Европі народ, а всеж таки світових ґеніїв не дали. Тай не тільки те, але, як би так добре перевітрили ґалерію великих мужів російського народу, то істинно-русского духа в ній не дуже то богато й остаєсь би. Пушкін, Лермонтов, Гоголь, Грібоєдов, Мечніков, Потебня, Остроградський і богато других — хиба-ж се Москалі? І Мадяри й Турки, й чимало других народів, не визали з поміж себе таких людий, які мали би великий вплив і значінне для долі цілого світа і людства. Деж сі ґенії Серби, Болгари, Румуни, Литовці? А всеж таки ніхто не називає їх дикунами і не відмовляє їм права творити свою державу. Тільки для Українців є якась окрема міра на світовому торзі.

Але се міра фальшива.

Історія українського народу дає незбитий доказ, що ми народ не тільки спосібний перенимати здобутки культури й цивілізації, але й народ творчий.

Володимир Великий, Ярослав Мудрий, король Данило, епоха Київського й Галицького князівства, розкопки в Київі й у Галичині — се докази, про які можна томи писати. А колиб сей Київ був справді дикий та некультурний, то не сидів би був у ньому так довго володар Польщі Болеслав Смялі, не тяглоб туди Поляків, як мух до меду. Прозивають козаків-Запорожців бандою розбишак, а забувають, що тая банда робила для охорони европейської культури й цивілізації те, що занедбала культурна Польща, себто, укріплювала границю перед інвазією турсько-монгольського світа. Та ще в часах польського феодалізму була Січ гніздом волі, кузнею, у якій виковувався новий громадянський устрій. Коротка память у наших ворогів! Коротка. Тільки деякі з них дивляться на справу інакше.

Польський історик, Кубаля, каже про Хмельницького, що в Европі не було чоловіка йому під міру, що навіть Кромвел не доріс до нього, що се був прямо чорт, а не чоловік! І справді великого ґенія треба було, щоб почати визвольну боротьбу прямо з десятьма пальцями. Не забуваймо, що в Хмельницького було зразу тільки 9 гармат, з яких не стріляли що в Хмельницького не було своєї валюти, не було дипльоматії, не було фабрик оружя, военних шкіл, нічого. А до двох літ, він мав усе. В королівській палаті на Вавелю не було чим комина нагріти, не було курки для короля на обід, а Хмельницький про гроші не журився. Утворив армію, обоз, арсенал, военну тактику (з дефензиви перейшов у офензиву), утворив дипльоматію, творив адміністрацію, окружений з усіх боків ворогами, не складав оружя, не кидав великого діла, боровся поборював і був тільки один ворог, котрий міг його побідити — смерть.

Хиба-ж се не ґеній!

А Сагайдачний, Дорошенко, Мазепа! Се також постатті небуденного росту, на міру не кравця, а Фідія. Ні, ні, минувшість наша не така-то вже сіра, не така марна, як її вороги наші малюють. Братства, друкарні, школи на Україні, малярська штука (фрески на Вавелю!), домашний промисл, — все воно свідчить про великий культурний хист нашого народу і про його охоту до творчої праці. Наші народні думи, наша пісня, церкви на цілій території соборної України, вони пророчистими устами кажуть своє видиме: ні! тим усім, що вочуть нас оклевитати перед світом, принизити, зробити наймитами чужого переможця.

Не забуваймо одного. Ми народ аґрарний. У нас психіка селянська, у нас городів розміром дуже мало. Тоді як у Німців було коло 3.000 міст, тоді в нас цілі величезні простори землі в наслідок політичного лихоліття перемінювалися в дикі поля. А культурні робітні всеж таки строяться по містах, не по селах. Німеччина мала так богато університетів, мала де виховати великих учених і мистців, а наш чоловік, позбавлений держави, рідної школи, меценатів попадав на чужий беріг і збогачував чужі надбання.

Богато, дуже богато великий Українців пійшло на рахунок чужої культури.

Про одного з них хочу нині пригадати.

Бортнянський.

Хто його не знає? Хто не чув його незрівнаних псальмів? Кому на сам спомин його поважної, глибокої, ориґінальної музики не ворушеться душа, не зявляться висші, не буденні настрої?

У кожній історії музики знайдете вістку про нього, навіть тут у Німеччині, що має свого Баха, стрінете видання його творів, та мало хто скаже вам, що се був наш земляк, Українець.

Відчиняю російський лексікон Брокгавза й Ефрона й читаю: Бортнянскій Дмитрій Степановичъ, русскій композиторъ церковной музыки, родился 1751 г. і т. д.

Значиться Москаль і тільки.

А між тим Дмитро Сепанович Бортнянський походив з Глухівщини, Чернигівської губернії. Бортняків ви й нині скрізь по Україні знайдете.

„Маленьким, семилітним хлопчиком попав у придворний хор (пѣвческая капелла), бо мав незвичайно гарний голос. Тут не від речі, думаю, згадати про історію музики в Росії.

Під кінець XVI. століття українські братства стали дуже живо піклуватися церковною піснею, „щоб слабі сили православної церкви" не йшли до латинських костелів за звуками „солодких, музикійських органів". З початком XVII. століття в київських церквах співали вже хорові пісні (партесное пеніє"). Були се партитури на 4, 5, 6 і 8 голосів. Гербіні, який гостював у Київі, каже, що Українці куди красше й величавійше славлять Бога в своїх церквах чим латиняне.

„В дуже милій звучній гармонії чується з окрема дискант, альт, тенор і бас. Міряне співають разом з клиром так гармонійно, що мені здавалося, немов я у Єрусалимі і немов надімною витає дух первісної, християнської церкви. Тронутий сим до глибини душі, я, по приміру св. Амврозія і Августина, прославився і восхвалив Христа словами: полни суть небеса і земля величеством слави Твоея!"

З України хорова пісня перейшла в Росію. Патріярх Гермоген, якого дім стояв у сусідстві польського костела „не могъ слышати латинскаго пѣнія" і закликав українських співаків у Москву. Брали їх з Київа і Путивля, де тоді були вже не тільки талановиті співаки й музиканти, але й учителі та теоретики музики. За Федора Олексієвича київський напів „малорускoe партесное пѣніе" поширилося було геть по широкій Росії. Найславнійшим теоретиком був київлянин Микола Павлович Ділецький. Контрапункту він учився у Замаревича в Вильні. Читав богато книг, навіть латинських, „яже о музикії" і року 1677 видав Смоленську „Граматику пѣнія мусикійского", котру пізнійше значно переробив, скоротив і видрукував під назвою: „Идея граматики мусикійской".

Се так сказати, батько нашої теорії музичної.

Другий теоретик, Тихон Макаревський, опрацював „Ключ, — себто — правила для мусикійського пѣнія, согласно і чинно соченяннаго" і додав до нього велику ектенію на 7 голосів.

Москаль Василій Тітов поклав на ноти „Стихотворную псалтир" нашого земляка Симеона Полоцького.

Структура тодішних церковних композицій представляється в головних нарисах так: кожний тон церковної мельодії діставав свою гармонізацію, себто кожна нота мельодії вважалася основною частиною аккорда. Мельодію провадив один з середніх голосів.

Музичного ритму й такту майже не чулося. Основна мельодія мала характер діятонічний, супроводні голоси часто попадали в хроматичні ходи. Середній голос, що провадив основну мельодію був звичайно сильнійше обсаджений від супроводних, таким чином діятоніка домінувала. Основна мельодія деколи підхоплювалася першою, верхньою партією в секстах, або другою в терціях. Четвертий голос „варіював", він вязав з собою розбіжні акорди инших голосів.

Сей характер „партесного пѣнія" без симетричного ритму змінився під впливом музики італійської тоді, як до Росії запрошено чужих співаків і музикантів, таких як Раупах, Салєрі, Сарті, Мартіні і Ґалюнні. Італійський оперовий стиль увійшов у церковну музику. Чужинці стали компонувати музичні твори для нашої церкви. Їх називали концертами. Були се твори на чотири, шість, вісім, навіть на двайцять чотири голоси. Сарті написав „Отригну серце моє" (D-dur) на 6 голосів. „Небеса повѣдають (C-dur) на 8, а його ораторія „Тебе Бога хвалимъ" виконана була під Яссами в присутности Патьомкіна множеством співаків з супроводом орхестри, гармат і дзвонів.

Найлучший хор, се була „придворная капелла" зложена майже виключно з самих Українців, до якої покликано також осьмилітнього Бортнянського.

Сей хор співав також в опері. Гайгольд каже, що сі співаки не уступали найкрасшим оперовим співакам Італійцям. Крім придворної капелі славився тоді також хор кн. Трубецького і графа Розумовського і київський хор Леванідова.

В таку то музичну атмосферу попадає наш ґеніяльний композитор Дмитро Бортнянський.

Першим сольом, яке співав у церкві, звернув молоденький співак на себе увагу самої цариці Єлисавети (жінки нашого козака Розума, а тоді вже графа Розумовського). Вона віддала його в науку до тодішнього управителя царської капелі Ґалюнні. У нього він основно пізнав теорію й історію музики. Бортнянський привіз у душі музику: українську народню пісню, в ушах дзвеніло йому „партесное, церковное пѣніе", а Ґолюнні відчиняв перед ним широкі виднокруги італійської музики. Треба було сильного, дуже сильного духа, щоб не згубитися в тому лябіринті тонів, в тих так далеких собі музичних струях.

Бортнянський не згубився. Всі ті три елементи, скріплені могутнім впливом Баха (особливо Кантати), він довів у своїх творах до величньої гармонії, яка й нині ще не втеряла своєї сили над слухачем, яка ще й нині зворушує глибоко не тільки нас, Українців, але й чужинців. Я мав нагоду слідити за враженнем псальмів Бортнянського, виконаних хором наших полонених під проводом проф. Турули в одному німецькому тумі і мушу сказати, що се враженне на чужу, німецьку публіку було велике... З виїздом Ґалюнні до Венеції і зі смертю цариці Єлисавети Петровни на якийсь час перервалося було музичне образованне Бортнянського. Але незабаром, звернула на нього свою увагу нова цариця, Катерина II, і післала його на дальшу науку до Італії. Тут він перебув три роки й закінчив своє образованне. Був у Римі, в Мілянї, Неаполі, написав кілька сонат і 7 опер, які мали значний успіх. Завданнем будучого нашого історика музики буде відшукати сі опери й видати їх „щоби наша слава в широкому світі марно не пропала".

1779 року вернув Бортнянський до Петербурга. Тут став копельмайстром придворного хору, а 1796 року доступив найбільшої чести, яка тоді могла стрінути музиканта в Росії, себто, був іменований директором придворної капелі. З „найвисшого припорученя", обїхав цілу Росію і вибрав що найкрасших співаків, особливо Українців та поставив „капеллу" на небувалій висоті. Написав 35 концертів на чотири голоси, 10 на два хори, 8 тріо з хорами, службу божу на три голоси, „Отче наш", „Слава Отцу", „Благообразний Іосиф", 7 херувимських і 21 инших композицій.

Композитор великої міри і високого стилю.

Не вважаючи себе гідним „критикувати" Бортнянського напроваджую авторітентні слова Гектора Берліоца: „Всі композиції Бортнянського, — пише автор „Бенвенута Челліні" і величавого „Requiem" — пронизані правдивим релігійним чуттєм, нерідко навіть своєрідним містизмом, який глибоко зворушує слухача. У його незвичайне мистецтво в групованню вокальних мас, велике розуміннє музичних відтінків, звучність гармонії, і на диво, неймовірна освобода в розложенню партій, погорда для тем принятих його попередниками й сучасниками, особливо Італійцями, яких учеником вважається Бортнянський".

„Неймовірна свобода і погорда для тем" — от що підхопив у нашого композитора, великий французький композитор і автор „науки про інструментацію" (1844 р.). Сі прикмети, як неможна красше, відповідають нашому народньому ґенієві, нашим пісням і історичним думам, в формі „Слова о полку Ігоревім" і Шевченкових поем.

Не диво, що російські музики (особливо Львов) попрікають Бортнянського за се, що він „искажаль текстъ молитвъ и мелодіи древних церковныхъ напѣвовъ" — „ради правильности ритма и удобства гармонизаціи искажалъ просодію текста, ритмъ церковной древней мелодін и ея звуковой матеріялъ".

Бортнянський помер 1825 р.

Передімною його портрет, якого я не стрічав в жадній українській книжці! Се, можна сказати, тип українського інтелігента. Дуже високе чоло, в рамі буйного схвильованого волосся. Очи мрійні, осаджені глибоко під луковатими, буйними бровами. Ніс вузкий, прямий, з маленьким горбиком при насаді, що нагадує грецькі носи. Уста малі, характерно викроєні, злегка всміхнені, борода мала, ледви замітно переділена, шия дуже висока. В цілій постаті якась незвичайна величність, а попри се добрячість, якесь вітанне у високих сферах, а для нижчих усмішка любячої душі. На чолі рівнобіжно до брів три глибокі й дуже характерні морщини-складки — видно, чоло се передумало чимало.

Про смерть Бортнянського чув я ще дитиною і то з кількох уст леґенду, немов він, захоплений одним із своїх псальмів пробив себе ножем.

Не знаю, якою смертю помер наш ґеніяльний композитор. На всякий спосіб умер „ветхий деньми", йому було 74 роки від роду і вже тому ся леґенда, хоч як вона високо драматична, здається мені неймовірною. Мабуть, чи не прилипла вона до нього від його талановитого, а може й ґеніяльного земляка, теж Глухівця, Максима Березовського. Березовський (їх рід іде від шляхти з Берeзова, коломийського повіту в Галичині), був вихованцем Київської академії. Дякуючи прегарному голосові попав був теж в придворну капелю, а з відти за границю, до Італії, де в молодому віці здобув собі велику славу. Був іменований почесним членом всіляких академій, а імя його вирито в Больонії залотими буквами на мармуровій таблиці. 1774 р. вернув до Росії, але двірська кліка не допускала його до суто заставленої трапези. Знеохочений, зацькований дурною критикою зарізався сей молодий, змарнований ґеній в 32 році життя в моменті творчого екстазу.

Не кождому Українцеві була Росія другою рідною, мамою, для богато стала вона мачухою злющою.

Видно се на двох ґеніяльних українських композиторах, на Дмитрі Бортнянськім і Максимі Березовськім.

ВІСТИ З ГАЛИЦЬКОЇ УКРАЇНИ.

БОГОРОДЧАНИ.

Парада з нагоди відзискання моря. — Насильство над українським населеннєм. — Новочасна панщина. — Пошести. — Недостача організації.

Дня 5. лютого уладили тутешні Поляки велику „параду" з нагоди відзискання доступу до Балтійського моря. Всякий знас розуміє, що Полякам є чого радіти, коли вдалося їм осягнути те, про що рік тому назад серіозно не думали навіть найбільше загорілі польські експанзісти. Та ніяк не можемо зрозуміти, яким правом осмілилися тутешні польські власти насильно втягати Українців до своєї чисто польської „паради", насильно заставляли їх радіти польським щастем.

На кілька днів перед маніфестацією розіслав тутешний повітовий шкільний інспектор (польський ксьондз) до управителів всіх шкіл в повіті строгий наказ, щоби в день 5. лютого звільнили шкільну молодь від науки, зажадали від місцевих священиків відправи „дзенкчинного набоженства" й взяли в ньому участь враз зі шкільною дітворою; щоби по богослуженю зібрали школярів в школі й виголосили їм святочну промову та найдалі до 10 днів зложили звіт чи точно виконали повисший розпорядок.

Подібний приказ дістали всі уряди громадські від повітового виділу, на якого чолі стоїть тепер бувший економ, людина крайно некультурна, п. Ґраф з Іваниківки. Він наказав всім війтам прибрати до себе громадських урядників та як найбільше селян і враз з ними ставитися дня 5. лютого в Богородчанах, щоби взяти участь в обході з нагоди відзисканого моря.

Такі накази осмілилися видавати польські власти (очевидно за апробато юстароства) в повіті, в якому римо-католики становлять всього 4 проц. а й з того ледви чи половина признається до польської народности. Видали їх самовільно, бо ніякого офіціяльного розпорядку з гори не було, а був тільки приватний заклик ломжинського соймику, щоби відзискання Балтійського моря святкувати урочисто й при тій нагоді збирати добровільні датки на польську фльоту.

Знаємо зовсім позитивно, що у всіх сусідних повітах (Станиславів, Надвірна і ин.) святкували се свято виключно тільки Поляки по містах і ніяких насильств над українськими душами там не роблено. Тільки богородчанські польські власти вирвалися зі своїми розпорядками.

Розуміється, безправних розпорядків богородчанських властий ніхто з Українців не послухав. Ні один український священик благодарственного богослуження не відправив. Се перехрестило цілковито всю програму аранжерів обходу, а настрашені учителі журяться, що в своїх звітах не зможуть похвалитися, перед п. інспектором точним виконаннєм його наказу. Також і в самих Богородчанах ніхто з Українців в обході участи не брав, крім хиба кілько хвійтів, налогових хрунів іще з часів небіжки Австрії.

Парада закінчилася вічем в польському Соколі, на якому виголошено богато промов про значінне Балтійського моря і Ґданська для... Богородчан. Промовляв на сю тему й п. Ґраф і на закінченне сказав: „Русіні і тим разем нас заведлі, ми єднак єще ім тен раз даруєпи!" (Що за великодушність!) По вічу вислано телеґраму до голови польської держави Пілсудского від всих жителів богородчанського повіта „без ружніци вяри і народовосці".

Доводимо се до відома п. делеґатам Ґалецкого. Нехай він знає, як настановлені ним урядовці насилують українське населенне в краю. . . . **Андрунь.**

В Болшеві і сусідних селах рогатинського повіту завелися справді панщизняні відносини. Перед в використовуванню селян веде головний управитель дібр Кшечуновича з Сарнек Славіньскі, який про помочі місцевих властий примушує селян до безплатної роботи для двора. І так минулого літа виміг він на селянах Болшова, що вони даром скосили і завезли двірське сіно, за що обіцяв їм, що двір зрезиґнує з відшкодування за знищення лісів і випас сіножатий в часі українського володіння. Одначе мимо сего після сінокосів селяни примушені були виплатити відшкодуванне в висоті 200.000 К. В зимі двір продав сіно військовому доставцеви і громада мусить знову достарчити підвод і робітників, не одержуючи за се ніякої заплати.

А тимчасом в селі біда і нужда, так як за працею для двору селяни не мали досить часу до оброблення власної ріллі.

Пошестні недуги ширяться чимраз більше; тиф, еспанка, червінка поривають щоденно в малих громадах по ф і більше жертв.

Забобонний страх перед новими переслідуваннями не позволяє селянам орґанізуватися а вжеби найвисший час, щоби творити професійні робітничі орґанізації, які збудовані на зрозумінню спільних потреб і небезпек сталиби успішним оружєм в нерівній економічній боротьбі.

З КАМЕНЦЯ ПОДІЛЬСЬКОГО.

„Трудова Громада" знову закрита!

З Каменця доносять нам, що „Трудову Громаду", орґан українських соціялреволюціонерів польські каменецькі власти знову закрили.

Ліквідація міністерства преси і пропаґанди.

Міністерство преси і пропаґанди одержало приказ Головноуповноваженого У. Н. Р. звільнити співробітників міністерства до чоловік 11. Канцелярія міністерства преси і пропаґанди переходить до канцелярії Головноуповаженого.

Візитація шкіл.

Сими днями відвідає Головноуповажений У. Н. Р. І. Огієнко всі міські державні школи.

З університету.

Скількість студентів в теперішньому році виносить 1280 слухачів а по факультетах так розміщені :на історично-фільольоґічному факультеті 310, фізико-математичному 457, на сільсько-господарському 201, правничому 273, богословському 39. Крім того до канцелярії вплинуло понад 250 прохань на приняття.

Польський театр в Каменці.

Делеґація польської ради на Поділю звернулася до польського уряду, щоби дістати субвенцію на оснуванне і удержанне польського театру в Каменці.

Смерть т. М. Ткаченка.

Камянецький „Наш Шлях" в 3. числі з дня 25. лютого доносить:

Як повідомляє особа, яка прибула з Київа, бувший міністер внутрішних справ за часів Центральної Ради М. Ткаченко помер від тифу в Москві. Його тіло поховано тимчасово до перевозу в Київ у Сернухові (під Москвою).

Ткаченка вислано від української комуністичної партії як голову комісії для переговорів із совітською Московщиною. В дорозі він перестудився і помер.

„Наш Шлях" подає:

Українське державне майно забирають камянецькі польські власти та перевозять без ніякого поквітування поза межі України, як кажуть „для переховування". Вивезене майно представляє міліярдову вартість.

Як переводиться цензуру?

Ніде хіба на світі не переводиться цензури в сей спосіб, як в Камянці. Воля друкованого слова цілком задавлена. Цензурні примірники звертається дуже пізно, часами коло півночі. Сконфісковані місця муситься заступити иншим матеріялом, бо не вільно лишати білої плями. Конфіскується все, що освітлює картину перебування Поляків на Україні та про успіхи українських війск. Тесаме робиться із книжками.

Ціни на базарі.

Ціни на базарі за останній тиждень знову дуже підскочили в гору. 1 фунт масла 400—450 кар., 10 яєць 140—160 кар., півбілий хліб 65—70 кар., чорний 38—40 карб.

З БІЛОРУСИ.

Кооперативна централя в Мінську.

На днях відкриваеться в Мінську центральний кооперативний білоруський банк з основним копіталом 5 мілїонів рублів. Він обійматиме всі кооперативи в білоруській країні.

Антін Шабуля помер.

Минулого тижня помер на віспу адвокат Антін Шабуля, великий приклонник білоруської справи, швагер Антона і Івана Луцкевича. Покійний був дуже визначним адвокатом.

Білоруський транспорт з Америки.

Сими днями приїхав транспорт з харчами й одіжю до Мінська від білоруських емігрантів в Америці для своїх братів в рідному краю.

DON'T EXCHANGE YOUR LIBERTY BONDS!

In a message to the people of the City of New York yesterday, (Wednesday), Fiorello H. La Guardia, President of the Board of Aldermen, urged the mto retain their Liberty Bonds and Victory Notes. He warned the peole against exchanging their Government securities for doubtful stocks and bonds.

In his statement to the people, President La Guardia said:—

"The Savings and investments of many of our citizens, made in a spirit of self-sacrifice and patriotism, are endangered when they exchange their Liberty Bonds and Victory Notes for doubtful stocks and bonds. Through letting go of government securities and getting doubtful bonds in return, people at the same time endanger their future financial independence.

"That Liberty Bonds and Victory Notes are the best and safest securities in the world, is indicated by the extent the various goldbrick promoters go to in getting people to let go of the government securities. The get-rich-quick schemers who are after your government securities harp on the poor market prices of Liberty Bonds while they paint glowing pictures of their stocks and bonds which they try to give you in exchange.

"If their securities are better than Liberty Bonds, why do they make such effort to dispose of them in exchange for your government securities? Certainly not, because they are generous or because of a spirit of Christian charity. It is self-interest that prompts them to get hold of your safe, secure and sound Liberty Bond.

"The United States Government has never failed to live up to its bargain with investors and it never will. It has paid and will pay every cent of interest and principal. The security behind these government promises to pay is the honor and resources of the greatest nation of the world and the whole wealth of that nation.

"Do not let go of the government securities you already own. If you can do so, go into the open market or to your bank or broker and buy more. Whole you hold the bonds, your interest is assured and paid regularly and at maturity the government will pay you dollar for dollar—face value. Hold your securities and insure your future financial independence."

ЛИСТИ ЗІ СТАРОГО КРАЮ.
(Продовжене).

Головна Канцелярія Українського Народнього Комітету одержала отсі листи від Українців з Европи для їх рідні або знакомих в Америці.

ЗАМІТКА. Канцелярія У. Н. Комітету старається вишукати адреси Українців в Америці для їх кревних і знакомих в старому краю, і навпаки — адреси Українців в старому краю для їх кревних і знакомих в Америці, аби в той спосіб номогти їм для взаїмного порозуміння по довгій розлуці.

Канцелярія У. Н. К. робить се через Американсько-Українське бюро в Ню Йорку (American Ukrainian Exchange, Inc.), через переписку і через пресу в старому краю і в Америці.

Сю роботу буде Канцелярія У. Н. К. продовжати і на будуче, одначе кошти, звязані з веденнем сього відділу, мають покрити інтересовані особи. Длятого кождий, до кого є лист або картка, присилаючи зголошенне за сим листом або карткою, має рівночасно залучити 50 центів в марках або даймах, почім його лист або картка буде відіслана.

При зголошенню треба також подавати **число листа**, як було подано в газеті.

З ГАЛИЧИНИ.

451. Людвіга Ольшевська, Самбір, пошукує Варвари і Матвія Вівсяного, дітий. Є лист до них.
452. Лев Гебда, Ряшів, пошукує Михайла Гордійчука Гросса. Перебував в Бостоні. Є лист до него.
453. Кристина Шіш, Стрий, пошукує Едварда Вільгельма Шіша, сина. Є лист до него.
454. Ксавера Урбанська, Бучач, пошукує Густава Урбанського. Є лист до него.
455. Микола Іванчук, Жукотин, пошукує Франка Іванчука, сина. Перебував в Кентокі. Є лист до него.
456. Священик з Княжолуки, повіт олина, пошукує Матвія Титиша і Тимка Дарвая. Є лист до них.
457. Петро Щевач, Ч. С. В. В., Ст. Самбір, пошукує Костя Шевача з Гарасимова, пов. Городенка. Перебував в Канаді. Є лист до него.
458. Кость Мацюк, Воля Якубова, пошукує Марії, Анни і Михайла Мацюка. Є лист до них.
459. Степан Дроздович, Перемишль, пошукує Сильвестра Маркевича. Перебував в Пенсильвенії. Є лист до него.
460. Анна Романишин, Тернопіль, пошукує Насті Чиж, сестри. Є лист до неї.
461. Михайло Костів, Львів, пошукує Йосифа, Антона і Анни Костів. Є лист до них.
462. о. Василь Матвієнко, Зборів, пошукує Корнилія Щрика, шурина. Перебував в Ню Йорку. Є лист до него.
463. Ксеня Баранська, Теребовля, пошукує Андрія Баранського, мужа. Є лист до него.
464. Магда Вітровець, Баворів, пошукує Івана Вітровець, мужа. Перебував в Дітройт, Міш. Є лист до него.
465. Анна Романишин, Тернопіль, пошукує Михайла Суходольського. Перебував в Канаді. Є лист до него.
466 Зенон Качоровський, Стрий, пошукує Сидора Качоровського. Перебував в Огайо. Є лист до него.
467. Н. Чайковський, Хмелівка, пошукує Н. Волінського, агента що мав бюр она 117 ул. в Ню Йорку. Є лист до него.
468. Марта Тріска, Забуже, пошукує Григорія Тріски, мужа. Перебував в Дітройт, Міш. Є лист до него.
469. Зофія Юрків, Золочів, пошукує Марії. Мельник. Є лист до неї.
470. Іван Озубко, Крехів, пошукує Олекси Озубко, брата. Є лист до него.
471. Анна Коблик, Крукеничі, пошукує Івана Коблика, мужа. Пережевав в Ню Йорку. Є лист до него.
472. Константин Кмець, Львів, пошукує Антона Садовського зі Стрия. Є лист до него.
473. Пилип Мороз, Рудки, пошукує Миколи Мороза, брата. Є лист до него.
474. Анна Косарчук, Городниця, пошукує Івана Косарчука, мужа. Є лист до него.
475. Іван Кацедан, Бувнів, пошукує Дмитра і Стефана Кацедана. Перебували в Нюарку. Є лист до них.
476. Іван Комарницький, Старява, пошукує Марії Комарницької, замужна Ферлецька, сестри. Є лист до неї.
477. Гришько Бобесюк, Розносинці, пошукує Романа Бобесюка, брата. Є лист до него.
478. Марія Бобесюк, Розношинці, пошукує Романа Бобесюка, мужа. Є два листи до него.
479. Анна Баран, Перемишль, пошукує Петра Барана. Є лист до него.
480. Н. Цікалик, Старі Кути, пошукує Івана і Василя Цікалика. Є листи до обох.
481. Марія Бібенка, Кошилівці, пошукує Максима Бика, мужа. Є лист до него.
482. Настуня Юрів, Перегінсько, пошукує Теодора Юріва. Є лист до него.
483. Микола Шепетюк, Коломия, пошукує Теодора Гуцуляка. Є лист до него.
484. Яків Комарницький, Старява, пошукує Евфрозини Чупіль. Є лист до неї.
485. Семен Савчук, Заболотів, пошукує Василя Савчука, брата. Перебував в Канаді. Є лист до него.
486. Василь Паходчак, Жулин, пошукує Василя Костіва. Перебував в Огайо. Є лист до него.
487. Андрій Писанюк, Батнів, пошукує Івана, Данила і Дмитра Натана. Є листи до них.
488. Анастазія Юркевич, Бучач, пошукує Івана Юркевича, мужа. Перебував в Канаді. Є лист до него.
489. Михайло Гал, Чернелиця, пошукує Миколи Костенка, швагра. Є лист до него.
490. Олена Крижановська, Журавно, пошукує своєї сестри. Є лист до неї.
491. Ядвіга Нагайовська, Трибухівці, пошукує Захарка Нагайовського, мужа. Перебував в Канаді. Є лист до него.
492. о. Александер Юрик, Миколаїв, пошукує Корнеля Юрика, сина. Перебував в Ню Йорку. Є лист до него.
493. Гриць Бомба, Богданівка, пошукує Стефана Бомби, брата. Є лист до него.
494. Анна Балазюк, Велдіж, пошукує Миколи Балазюка, батька дітий. Є лист до него.
495. Катерина Киселиця, Кобаки, пошукує Порфірія Киселиці. мужа. Є лист до него.
496. Максим Ватрич, Кобаки, пошукує Василя Витрича, сина. Є лист до него.
497. Катерина Бородайкевич, Борянники, пошукує Івана Бородайкевича, мужа. Є лист до него.
498. Марія Климів, Белз, пошукує Франка Огородника і Теклі Олійник з Огородників. Перебували в Канаді. Є листи до них.
499. Марко Яцків, Меденичі, пошукує Петра Яцків, сина. Перебував в Філядельфії, Па. Є лист до него.
500. Данило Павлюк, Бортятин, пошукує Івана Павлюка, брата. Перебував в Канаді. Є лист до него.

З ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ.

501. Микола Досин, пошукує Василя і Миколи Войтенко. Є лист.
502. Іван Лазоренко, пошукує Катерини Лазоренко, сестри і Танлова Серецького, брата, з Русова, повіт Сгятин. Є лист до них.
503. Огринчук Іван, пошукує кревних і знакомих.
504. Гаврило Бойчук, пошукує Василя Бойчука, брата з Жежави, пов. Заліщики. Є лист до него.
505. Григорій Гурлів, пошукує Стефана Цьмоця і його жінки Настуні, з Синевідська, пов. Сколе. Є лист.
506. Юрко Андрієшин, пошукує Миколи Андрієшина, брата. Є лист.
507. Теодор Кизима, пошукує Дмитра Кизими, з Раю коло Бережан. Є лист до него.
508. Іван Солуп, пошукує Івана і Михайла Пізнака. Є листи. З михновець, пов. Турка.
509. Іван Дукат, пошукує Миколи Несторовського, з Вільшанки, повіт Сабір Новий. Є лист до него.
510. Арбер Сальо, пошукує Бернгарда Айхмана. Перебував в Ню Йорку. Є лист до него.
511. Василь Горинець, пошукує Тимка Наума, брата. Є лист до него.
512. Василь Басараб, пошукує Миколи Туркаса і Івана Добромільського, зі Старої Ропи, пов. Старий Самбір. Є лист до них.
513. Христофора С., пошукує Григорія Качковського, брата. Є лист.
514. Василь Горинець, пошукує Антона Штурмака. Є лист до него.
515. Іван Шкіра, пошукує Гаврила Пришляка, з Заставча, пов. Підгайці. Є лист до него.
516. Михайло Кіндзерський, пошукує Івана Кіндзерського, брата, з Баранчича. Є лист до него.
517. Гуменчук Іван, пошукує Катерини, з Зоротович, пов. Перемишль. Є лист до неї.
518. Тома Заяць, пошукує Андрія Штибля, з Соколи, пов. Мамінка Струмілова. Є лист до него.
519. Олекса Бряский, пошукує Матвія Жолобовича, швагра, з Грабівця Скільського, пов. Сколе. Є лист.
520. Олекса Кос, пошукує Еміля і Онуфрія Коса, братів, з Білої, повіт Чортків. Перебували в Канаді. Є лист до них.
521. Іван Бережний, пошукує Михайла Бережного, брата, з Васичин, пов. Рогатин. Є лист до него.
522. Евстахій Яблон, пошукує Стефана Білика. Є лист до него.
523. Микола Боечко, пошукує Василя Михавюка, з Гермаківки, повіт Борщів і Федя Чубея з Івана Пустого, пов. Борщів. Є лист до них.
524. Семен Костів, пошукує Павла Музики і жени його Доськи, і Парані Пришляк. Перебували в Ню Йорку. Є листи до них.
525. Павло Ревека, пошукує Стефана Матвійчука, Василя Бодаковського, Василя Ревеки і Миколи Ревеки, всі з Грамошівки, повіт Чортків. Є лист до них.

Кождий, до кого є лист у сьому виказі, нехай подасть свою точну адресу, залучить марки і заадресує:

UKRAINIAN NATIONAL COMMITTEE OF U. S.,
30 E. 7th Street, New York, N. Y.
а лист сей буде висланий.

Канцелярія У. Н. Комітету.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАНЄ ВЕДЕ ДО ПРОСЬВІТИ. А ПРОСЬВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО ЦІННИК КНИЖОК ДО ДРУКАРНІ „СВОБОДИ", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЩО ПРИНЕСЛА ВІЙНА?

Яку руїну та зніщенне принесла війна суспільному життю цілих держав та народів, се досі ще не прослідженo. Треба цілковитого покінчення воєнної оружної боротьби у цілому світі, та довгого ряду літ праці й студій, щоб належно зіставити біланс сих моральних та матеріяльних страт, що їх людськість наслідком війни понесла.

Тепер побіжно тільки можна оцінити та представити сі страти й шкоди.

Копенгагське товариство для студій над суспільними наслідками війни оголосило недавно побіжний звіт про стан населення за час воєнних літ.

Виймаємо з сего звіту що найважнійші дані:

Европейські держави стратили в роках 1914—1919 більш чим 35 мілійонів людий. Наслідком сего спало число населення Европи, яке в 1913 р. виносило 401 мілійонів на 389 мілійонів в 1919 році (187 міл. мущин, 202 міл. жінок).

З загального числа страт припадає 20 мілійонів на зменьшенне вродин, а 15 мілійонів на зріст смертности. На поле бою впало не меньш чим 10 мілійонів мущин.

Наслідком сего збільшилося число жінок. Коли перед війною на 1.000 мущин припадало 1.026 жінок, то тепер число се зросло на 1.080. Загальна надвижка жінок підскочила з 5 на 15 мілійонів.

В р. 1915—19 число вродин зменьшилося о одну третину, від числа вродин перед війною.

Число мущин здібних до військової служби зменьшилося о 12 процент.

До сего треба додати що наслідком війни здоровлє людий підупало. До сего причинилося лихе відживлюванне — головно в середній Европі — та зріст сухіт, які забрали в десятеро більше жертв, чим перед війною.

Числа сі ще не повні бо ще війна не скінчена.

ОБУРЕНІ...

(З перемиського тижневика „Український Голос").

Рада Ліґи Народів на своїм засіданню в Лондоні рішила, що всі національні і релігійні меньшости в Польщі мають бути під опікою Ліґи народів. Ся ухвала викликала бурю в цілій польській пресі, а одна з часописий в статті „Ліґа народув попелніла надужеце взґлендем Польскі" називає ухвалу Ради Ліґи Народів „безпрявем, надужицем і провокацион" та стверджує з обуреннем, що „ухвала Ради Ліґі народув ест нелеґальнон і Польскі необовйонзує".

Треба знати, що Рада Ліґи Народів — се коаліція, а в ній рішаючий голос мають такасамо як і на мировій конференції: Анґлія, Франція, Італія і Японія, котрі є союзниками і приятелями Польщі. Колиж на внесенне японського делеґата така ухвала перейшла голосами союзників, то видко їм не є не було тайною, що діється в Польщі, коли вони були приневолені своїй союзниці накинути таке рішенне. Видко, треба було національні і релігійні меньшости в Польщі взяти під опіку.

Ухвала Ради Ліґи Народів дуже знаменна і, як зазначує польська преса, дотичить лише Польщі, а не дотичить Чехотрим то державам мировий договір накинув такусаму охорону національних і релігійних меньшостий, але не під опікою Ліґи Народів, як звучать ухвали щодо Польщі.

Ухвала Ради Ліґи Народів не дотичить Українців, бо вони на своїй землі становлять не меньшість а більшість, і то подавляючу більшість. А як подавляюча більшість не дадуться вони на своїй землі кривдити хто би тим кривдником не був. Доля Східної Галичини ще не вирішена. Провізорична ухвала, перепeрта політичним небіщиком Клемансом, уневажнена. Східна Галичина чекає ще на се полагодженне. А мабуть полагодить сю справу не коаліція, а нарід, який в подавляючій більшости заселює сей край.

Так велить закон про самоозначенне народів.

ЖЕРТВИ ЧЛЕНІВ У. Н. СОЮЗА НА УКРАЇНСЬКИЙ СИРОТИНЕЦЬ У ФІЛЯДЕЛЬФІЇ.

Шікаго, Ілл. Члени братства Рождества Пресв. Богородиці, від. 259, жертвували: І. Патрун $1.00; Олекса Батан, Ол. Баняс, І. Ханас, М. Чіхоляс, В. Горинець, Ф. Іванюк, П. Ярема, І. Куропась, Т. Куйбіда, М. Кріль, М. Лутник, Д. Лень, П. Ламацький, І. Максим, А. Малюта, І. Мочиловський, І. Мушинський, Н. Москалик, С. Наланець, М. Облочинський, Т. Пелех, Д. Петрик, І. Пікович, С. Стахняк, І. Сьвірський, Н. Соловій, М. Скородинський, Е. Скородинський, В. Щурко, П. Щербатий, І. Лещишин, Марія Білик, І. Бардаховський, В. Цван, В. Ґула, Ол. Ґула, Т. Ґрецко, Д. Ґінсьорський, Д. Гнида, П. Горак, І. Іщук, Т. Яремцьо, А. Кулик, В. Кучерепа, С. Мочиловський, Ю. Мітьо, С. Ментус, С. Мартиняк, О. Олесько, Г. Олесько, М. Пахолок, А. Партика, К. Падяк, І. Стахняк, Марія О. Скроцька, С. Троць, Д. Худо і О. Пайда по 50 цнт. — Разом $30.00

МкАду, Па. Бр. Сошествія св. Духа, від. 7, жертвувало $10.00

РАЗОМ $40.00.

В ч. 33 „Свободи" оголошено $117.55.

ЗАГАЛЬНА КВОТА $157.55.

В. Левчик, кас. У. Н. С.

ФАРМИ В СТЕЙТІ НЮ ЙОРК.

254 акри урожайної землі, 6 акрів ліса, добре пасовиско, 150 під плугом, 3 милі до місточка, 5 миль до стріткари і до церкви, хата о 9 кімнатах, стайня 32х70, помістить 45 штук худоби, вода доходить пайпами, на фармі находиться 12 дійних коров, сіно, знаряди рільничі. властителька продасть всьо за $9.500, вплати жадає $3,500, решта на легку сплату на 5%. Велика нагода на двох до спілки. Тут є на чім робити. Прошу приїхати подивитись. Родиться всьо, так як в старім краю: корна, пшениця, ячмінь, овес і т. д. 40-42

S. DYMINSKI,

P. O. BOX 150, HERKIMER, N. Y.

ГОЛОДОВА ДЕМОНСТРАЦІЯ У ЛЬВОВІ.

Недостача всяких средств до життя дається людям чимраз більше в знаки. Найважнійших харчів, як хліба, муки, барабoль і т. п. нема в місті. Бідне населенне, — чи то чорноробочий чи урядник — терпить, очікуючи обіцюваних ліпших часів, які одначе не надходять. І не диво, що час від часу терпеливість людий захитається і що час від часу вибухне живловий грімкий протест, який домагається—хліба, бараболь, муки, каші...

Недавно в Перемишлі демонструвало голодне населенне, жадаючи хліба. І хоч обіцювано йому поправу життя, одначе сеї поправи не видно.

В четвер сего тижня знову у Львові нагло, без ніякої орґанізації, вибухла голодова демонстрація, а її підложем була маніпуляція бараболями, яких так мало є у Львові.

Львівський маґістрат дістав більшу скількість бараболь, які мав продавати заряд апровізації. Та заряд апровізації замість продавати бараболі голодній людности, відпровадив їх перекупкам, які нзову підвисшили ціни три й чотирикратно.

Жінки зійшлися ще досвіта під міським склепом на площі Стрілецькій, поставали рядом та очікували на отворенне склепу і видачу бараболь. І можна представити собі обурення жінок, коли по кількох годинах терпеливого вичікування сказано їм, що бараболь вже нема, бо продані

На сю вістку товпа жінок вибралася до ратуша та вдерлася аж під самі двері президента. Та возні замкнули двері та забарикадували їх. Жінки почали кликати: „Дайте хліба, дайте бараболь!" Посипалися також острі слова під адресою президента, маґістрату, апровізації та радних.

Вкінці допущено три делеґатки до президента, які представили йому розпучливе положенне і голод.

Президент обіцяв прийти і помі чнаселенню і демонструючі жінки розійшлися, обіцюючи, що ще раз тут прийдуть, коли не поліпшиться положенне.

Заалярмована поліційна патруля не мала вже „роботи", бо жінки з дітьми розійшлися.

(„Вперед".)

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

МІСЦЕВІ ОГОЛОШЕНЯ.

ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕНЯ.

(В сій рубриці містимо оголошеня театральних представлень, концертів і забав, не подаючи у них точок програми, імен осіб беручих участь і без довших поклицків).

COHOES, N. Y.

Товариство спів. драм. **„Бандурист"** устроює в **неділю, дня 4. цвітня 1920 ВЕЛИКИЙ ВЕЧІР** получений з світляними образами, продукціями, хоровими та сольовими, як також і аматорське представлене в гали парохіяльній, **198 Ontario St.** Початок о годині 7-ій вечер. На сей Великий Вечір запрошує усіх Українців місцевих як і дооколичних — КОМІТЕТ. 40

ФАРМА НА ПРОДАЖ

105 акрів землі, 50 акрів орної землі, 8 акрів ліса, решта лука і пасовиско, дім на 7 кімнат, 4 стайні для худоби, в части муровані, 12 штук рогатої худоби, 3 коні, 2 безроги, 75 кур, знаряди рільничі. Ціна сеї фарми $6.200. По близші інформації, проситься писати до властителя: ADAM WISNIEWICZ, R. F. D. 3, Rome, N. Y. 40-44

ДАРОМ ФАРМИ ТУТ НЕ ДАЮТЬ, АЛЕ ТАНО СПРОДАЮТЬ!

Родимці! Єсли Ви хочете купити собі добру фарму, то прийдьте тут до Періш, Н. Й., де вже осілись Українці на фармах. Фарми є тут до вибору на купно, дорожші і дешевші. Приміром: 38-43

1) Фарма 90 акрова, з будинками, 5 коров, 2 ялівки, 2 коні, кури і знаряди рільничі. Ціна $3000.00, вплати потрібно $1000.00.

2) Фарма 85 акрова, добрі будинки, 4 корови, 2 красних коні, 2 безроги 40 курий і знаряди рільничі. Ціна $4300.00, вплати потрібно $2000.00.

3) Фарма 280 акрова, будинки, сад овочевий, 10 коров, 2 коні вартости $500.00, дріб домовий, знаряди рільничі. Ціна $6000.00, вплати потрібно $1500.00.

Фарму тут купите впрост від властителів, старих фермерів, а не від агента ані від жадної компанії. По близші пояснення пишіть або прийдьте до фармера:

А. КОЗАКЕВИЧ,

BOX 168, PARISH, N. Y.

НА ЧУЖИНІ.

На чужині загибаю,
Марно час минає;
Позимніло моє серце,
Душа завмирає.

І година за годинов,
Ідуть дні за днями;
Як згадаю за Вкраїну,
Заллюся слезами.

В старім краю по садочках
Пташки щебетали
І дівчата з парубками
Пісоньки співали.

І зазулі над річками
Прекрасно кували
І всі люди радість мали,
Бога величали.

Як то було на Вкріані
Весело і мило,
А тут мені на чужині
Прийшло до загину.

Марія Шинькарик, з Ню Йорку.

ХАТНІ ПЕСТУНИ РОЗНОЩИКАМИ НЕДУГ.

Авторітети здоровля в цілому світі признають, що хатні пестуни, як пси та коти, котрі звичайно мають доступ до хорих осіб є небеспечними розноцщиками заразливих недуг. Мілітарні власти в Довер, (Анґлія) були видали свого часу розпорядження щоби поубивати всіх псів і котів у військових бараках, як небезпечних розносщиків заразливих недуг.

Причиною такого розпорядження була інвестиґація в доверськім сиротинці, де тоді панувала пошесть дифтерії; там держано дуже богато котів і вони були одинокими виновниками сеї пошести розносячи її по всіх усюдах.

На сих пестунах котах роблено операцію, котра показала, що з девятьох котів, чотири були заражені бакцилями дифтерії і очивидна річ, розносили її по всім сиротинци.

СТАРОКРАЄВІ ПОСМЕРТНІ ВІСТИ.

Микола Яворський, предсідник сенату і управитель верховного суду в Сараєві, помер тамже дня 27. січня с. р. в 66 р. життя.

Володимир Шайдицький, доброволець укр. армії, б. ученик VIII кл. української ґімназії в Перемишлі, знеможений злиднями війни, помер 1. січня 1920 р. в Краснім біля Жмеринки в 20 році життя.

В. А. Інлендер, відомий польський публіцист, б. співробітник „Час-у", варшавського „Слова", петроградського „Краю", кореспондент „Темпса", помер дня 27. с. м. у Львові в 68 році життя.

В СУСІДСТВІ ФАРМА ДО ПРОДАЖИ

143 акри землі, з того 25 акрів доброго ліса, нові будинки, дім на 14 кімнат, будинки самі вартости $7000, 2 молоді коні, 9 коров, 6 телят, 2 поросні льохи, 1 кабан, 150 курок, всі машини потрібні до фармерки, великий сад, 58 яблінок, груші, сливи, пічеси, черешні, 3 пні пчіл, всі річи в гавзі, 80 цукрових дерев і виноград. Ціна за всьо $8000.00, половина готівки, решта на малі сплати на 9 літ. Фарма мусить бути продана в короткім часі. Причина продажи—брак здоровля. Маю до продажи також много инших фарм, добрих і дешевих. Голоситись до: JOHN SAFRAN, R. F. D. No. 1, Owego, N. Y. 40-51

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

(Оголошення женитьби не приймаєсь. — За одно поміщенне платиться 10 центів за стрічку (5 слів), два і більше поміщень 7½ цента за стрічку від кождого поміщення. Після сих цін дворазове оголошенне з 6 стрічок виносить $1.00).

Не належиться ждати відповіди на листи в справі оголошень, поданих на адресу „Свободи", бо на такі листи адміністрація не відповідає, але передає їх сторонам, які подали оголошенне. Від сторін належить сподіватися відповіди.

ДО КРАЮ! Хто хоче працювати на кораблі кілька годин денно при легкім занятю, нехай звернеться до: GREENWICH LABOR AGENCY, 129 Greenwich St., New York.

Пошукую свого стриечного брата **ЯКОВА ПЕТРИЧКОВИЧА**, сина Василя, з села Мшанець, повіт Старий Самбір. Перебував попередно в Шамокін, Па. Хтоби о нім знав або він сам зволить зголоситися на адресу: JAKOB PETRYCHKOWYCH, 318 Greenwood Ave., Youngstown, Ohio. 39-42

ПОШУКУЮ ЖЕНЩИНИ, котра схотілаби занятись домом і четверо дітьми в віці від 3 до 10 літ. Прошу голоситись на адресу: PETER KIC, Box 2, Carteret, N. J. 37-42

Пошукую свого товариша **ІВАНА ТИТАРЯ**, з села Стрівків, повіт Старий Самбір, Гал. Тому два роки перебував в Клівленд, Огайо. Хтоби о нім знав або він сам, зволить зголоситися на адресу: WASYL DROZD, 1707 Sault St., Sault Ste Marie, Mich. 38-41

Пошукую в дуже важній справі **ПАВЛА ЧИСАНЮК і РОМАНА ГАВРИЩ**, мешкають в Ню Йорку. Прошу зголоситись до мене: OLGA POLANSKA, Box 65, Lawrence, Pa. 40-41

Пошукую свого краяна **ГРИЦЬКА ЗАГАРУК**, з села Стацева, повіт Снятин. Перебував в Канаді. До Америки приїхав в 1914 році. Хтоби о нім знав або він сам, прошу зголоситися на адресу: JOHN KURDZAS, 100 St. Mark's Place, New York, N. Y. 37-42

Пошукую свою сестру **СОФІЮ ГОНСЬКУ**, з села Хвашів, повіт Золочів. Прошу зголоситись до: MARY MYRONCZYK, 760 N. Buckwell St., Philadelphia, Pa. 40

Пошукую стриечного брата **ВАСИЛЯ БРИЧКУ**, з села Семаківці, повіт Городенка. Хтоби о нім знав або він сам, нехай зголоситься на слідуючу адресу: JOHN KRYCHKA, 207 York St., Toronto, Ont. Canada. 40-41

Пошукую свого шваґра **ЛЕОНА ЛОЗОВСЬКОГО**, з села Пилипче, пов. Борщів, Гал. Маю для него вісти від родини з краю. Хтоби о нім знав або він сам, зволить зголоситися до: HRYHORY KOLODRUBSKY, 254 Ave. A, New York, N. Y. 40-42

Прошу мою жінку **ДОМІЦЕЛЮ ТОПОЛЬНІЦЬКУ**, котра відійшла від мене враз з 3-літною дитиною і перебувала в Кальґарі, щоби повернула. Я був в Едмонтон а тепер перебуваю в Портлянд, Ореґон. ANDREW TOPOLNICKY, 822 Montana Ave., Oregon, Mont. 39-40

Яків Паланюк пошукує свого шваґра **МИХАЙЛА ОРИЩУКА**. Нехай зголоситься на адресу: K. H. KOVALCHUK, 423 W. 120th St., New York, N. Y. 40-41

ВАРВАРА СНІГУР з села Кривенького, пов. Гусятин, Гал., пошукує свого мужа **МИХАЇЛА СНІГУР**. Хтоби о нім знав або він сам зволить написати на адресу: MIKE BEREZANSKI, 137 Madison St., Passaic, N. J. 40-2

ПОТРЕБА ПОМІЧНИКА КОВАЛЬСЬКОГО. Добра платня. Голоситись до: KOTERBA, 1447 Unionport Rd., близько Westchester Ave., Bronx. 36-41

ЩОСЬ ДУЖЕ цікавого для кавалерів і вдівців. Пишіть, залучаючи 2-центову марку на адресу: ROYAL SALES CO., Station O, New York City. 25—

ПОТРЕБА молодого мущину, обзнакомленого з працею в офісі **Карт Корабельних**, для Українців і Поляків, котрий пише на машині. **Добра платня.** Добра нагода до скорої підвишки. Пишіть до E. S. A., c/o "Svoboda", 83 Grand St., Jersey City, N. J. 36—

ЕКСТРА! Повідомляю, що я отворив Реставрант для Українців. Хто хоче бути здоровий і істи свіжі потрави старокраєвої кухні, то прошу прийти під ч. 105 St. Marks' Place, cor. 8th St., New York City. 39-42

ПРОДАМ за $300 готівкою а $350 на сплату сім лотів, по 25х100 кождий, які находяться в **Merrick Heights**, при **Nassau and Schermerhorn St.**, два бльоки від **Meadbrook Boulevard, Long Island**, перша стація від міста Фріпорт. Титул власности ґарантований. На лотах є досить дерева. Голоситись прямо до властителя: W. T. WILD, Jr., 199 Claremont Avenue, Jersey City, N. J. 39ч43

ПАЛЯЧІВ до форнесів для печива, 8-годинна шифта, стала робота. Голоситись: MUTUAL CHEMICAL CO. OF AMERICA, West Side & Fulton Ave., Jersey City, N. J. 38-40

ФАРМИ В ПОЛУДНЕВІМ НЮ ЙОРКУ!

Фарма 190 акрова, гарні забудовання, худоба: коні, вівці, безроги, кури, машинерія, збіже, 16 акрів пшениці, 8 акрів саду, 2 акри винограду, ліс. Ціна $7.500. 37-40

Фарма 100-акрова, добрі забудовання, худоба: коні, безроги і цілий добуток. Ціна $3.500.

Маю около 50 инших фарм для незасібних і богатих, в кольонії українсько-польській. Пишіть по циркулярі і по мапку. Орка вже розпочалась:

S. MORANSKI,

Box 36, Bath, N. Y.

НОВИНКИ.

Неймовірна річ в Америці.

Нюйорські ґазети вишпирали неймовірну річ в Америці... Се — після тих ґазет — правдивий демократичний властитель дому (лендлорд). Він называється Карло В. Айдт і мешкає в домі під числом 873 Друга евеня в Ню Йорку. Пан Айдт не тільки що не вишрубував зависоко платні своїм комірникам, але навіть мешкає в їх сусідстві і не гнівається, коли сі комірники називають його по імени.

Жертви гураґану.

Минулої неділі у вісьмох стейтах Злучених Держав (Ілінойс, Вісконзін, Індіяна, Мішіґен, Огайо, Алябама, Джорджія і Тенесі) лютилася страшенна буря, яку тут називають торнадо. Сила гураґану була така велика, що декуди цілими домами метало мов пуделками. Підчас сеї катастрофи згинуло понад 160 людий, а кількасот було покалічених. Матеріяльні шкоди виносять десятки міліонів долярів.

Тайна морду вияснена.

В 1884 році фармер Кістер з Клярїон, Па., оженився з вдовою, яка мала двох своїх синів: 12 і 10-літного. Небавом по вінчаню оба згадані хлопці десь пропали. Поміж людьми почала ширитися поголоска, що Кістер убив обох своїх пасербів, бо вони були йому нелюбі, а їх тіла закопав десь у землі. Ся поголоска так поділала на Кістера, що він зійшов з ума і його приміщено в домі для божевільних. Підчас найбільших нападів божевілля Кістер говорив свому сторожеви, що він убив одного свого пасерба, а боячися, щоби другий пасерб не виявив сього вбийства, убив його також. Тіла помордованих він закопав на городі. Люди розкопали цілий город, шукаючи за трупами хлопців, але не знайдено нічого. Незабаром після того Кістер умер.

Кілька днів тому прийшов до Клярїону якийсь чужинець і питав за Кістером. Коли йому розповіли про траґічну смерть Кістера, чужинець заявив, що він є старшим сином Кістерової. Оба хлопці перед 35-ти роками постановили втічи з дому. Вони вибралися на Вести (захід) і там знайшли занятте. Молодший хлопець стратив життє підчас одного випадку в пятім році по своїй утечі з дому.

Злінчували неґра.

Грант Сміт, 40-літний неґер з місцевости Паріс, Кентоки, напав був — кажуть — на 14-літну, Рубу Андерсон, дочку фармера з Флемінґсбурґ. Після того він був зник на два місяці і щойно тепер його арештували в Мішіґен. Два урядники, шериф і шеф поліції, привезли Сміта зелізничним поїздом і хотіли примістити його в місцевій вязници. Як тільки названі урядники опустили враз з неґром зелізничу стацію і вийшли на улицю, зпоза будинків вискочило 40 незамаскованих мущин, вхопили неґра, вкинули до автомобілю і відіхали з ним до сусідної місцевости, де повісили його на телеграфічнім стовпі.

Загнівалась на батька і відібрала собі життє.

В місцевости Орендж, Ню Джерзи, жиє богатий нюйорський купець, що торгує углем, на імя Аткінсон. Оноді він посварив трохи на свою 20-літну дочку Норму за те, що вона не взялася в точнім часі до своєї музичної лекції. Ображена упімненєм батька, Норма кинулась під колеса експресового зелізничого поїзду і погибла на місци. До своєї загортки самовбийниця мала припняте письмо до своєї матери, в якім між иншим були отсі слова: „Я не знаю, чи завинила я чи мій тато, отже одно з нас мусить усунутися, і я се роблю". Погибша називає в тім письмі свою маму найліпшою мамою в світі.

Грошева валюта в Естонії.

Лондонські ґазети, обговорюючи кепське становище англійської грошевої біржі, потішають своїх читачів, що грошеві справи в Англії не стоять ще так погано як в инших краях. Ось приміром в Естонії курсують такі гроші: естонські марки, царські рублі, думські рублі, Керенського рублі, Юденіча рублі, фінські марки, данські корони, шведські корони, „східні" рублі і марки, англійські банкноти і німецькі марки.

Українська Республіканська Капеля в Лондоні.

(Спеціяльна кореспонденція до „Свободи").

Українська Республіканська Капеля мала дальші свої концерти в Лондоні в таких днях: 17 II, 18 II, 23 II, 24 II, 26 II, 27 II i 29 II. Концерти пройшли з великим успіхом. Появились більші і меньші рецензії загалом в 45 ґазетах і журналах. Найбільший тріюмф принесли концерти: 24 II в „Народній Палаті" (People's Palace) для робітників, 27 II в університеті „King's College" для професорів і студентів і 29 II в „Empire Theatre" Chiswick з нагоди заснования фонду інвалідів.

Концерт в „King's College" був посвячений памяти поляглих в боях українських і англійських жовнірів. Професор Bernard Pares виголосив там в перерві реферат, в якому оповідав свої воєнні спомини з російського фронту, вказав на великі індивідуальні ріжниці між народами російським і українським, і відзначивши воєнні подвиги українських жовнірів, прийшов до висновку, що нарід український незвичайно сильний, здоровий і з великими завдатками на будучність. Він і привитав хор від професорів університету і дякував за сей мистецький пир, яким пісня українська причинилась до звеличання памяти поляглих борців. Відтак витав Капелю представник англійського студенства.

На промову проф. Pares-a відповів діріґент Кошиць. Він підкреслив між иншим змагання українського народу до волі і його кроваву боротьбу за цілковите визволенне, і закінчив окликом в честь демократичної Англії і незалежної Української Народньої Республіки.

Концерт на „Chiswick" мав теж характер величавого свята. В перервах великий приятель України, священик Гунтер Бойд показував картини з української історії і побуту і до кождої картини давав пояснення.

Коли показав український герб і портрет отам. Петлюри, вся кількатисячна публіка встала на його заклик з місць, і довгими оплесками вшанувала нову республіку і її президента.

Дня 1 III 1920 р. Капеля виїхала до Брукселі (Бельгія).

Н—р.

(Замітка Редакції: Разом з повисшою повинкою ми дістали український переклад усіх тих рецензій, які були друковані в англійських часописях і журналах. Усі ті рецензії розпливаються в похвалах для Української Республіканської Капелі й одушевляються українськими піснями. З недостачі місця в нашій часописи ми тих рецензій не можемо помістити тепер, але заховаємо їх у нашій теці в ожиданню на відповідну нагоду, бо надіємося, що всі ті матеріяли треба буде відповідно використати).

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

І. Г., Котевіл, Па. — Залучений Вами значок се почтова марка бувшої австрійської імперії. Поляки в Східній Галичині прибивають на листи по найбільшій части свої власні почтові марки, але часом ліплять марки австрійські, або не дають ніяких, зазначуючи лише на одним розі листової коверти, що почтова належитість є оплачена.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

КЛІФТОН, Н. ДЖ. Повідомляєтся членів тов. „Українська Січ", від. 182, що місячний мітінґ відбудеться в неділю, 4. цьвітня, о годині 3.30 пополудни, в гали церковній, а то з тої причини, що в другу неділю по першім будуть Великодні свята, отже наш мітінґ мусимо приспішити о один тиждень. Проситься всіх членів і членниць явитися на призначений час, бо галя 4. цвітня має дуже ограничений час. Кождий член є обовязаний явитися на мітінґ хоть з одним новим членом. На порядку дневнім є дуже важні і пекучі справи до полагодження. — Д. Лещишин, предс.; П. Харко, секр.; І. Роздзябек, кас.

ВУНСОКЕТ, Р. АЙ. Тов. „Запорожська Січ", від. 206, повідомляє всіх своїх членів, що квартальний мітінґ відбудеться 4. цвітня, точно о годині 2-гій пополудни в Лайсіюм Гол під числом 16 Мейн стр. Довгуючі члени мають вирівнати всі свої залеглости. Котрий член не явиться на той мітінґ, заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. Проситься членів, аби кождий привів зі собою нового члена. До товариства будеться принимати без вступного, а до У. Н. Союза після статута. — М. Чагарин, предс.; В. Липський, кас.; Я. Шаравара, секр.

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. Тов. ім. Т. Шевченка повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що квартальний мітінґ відбудеться в неділю, 4. цвітня, о годині 2-гій пополудни, в гали під ч. 435 Мейн стр. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. Довжники нехай вирівнають свої залеглости, бо будуть суспендовані. Будеться принимати нових членів до У. Н. Союза після статута, а до товариства без вступного. — М. Сас, П. Похмурський.

ВУНСОКЕТ, Р. АЙ. Тов. „Вільна Україна", від. 116, повідомляє своїх членів, що мітінґ відбудеться в неділю, 4. цвітня, в 2-гій годині пополудни, в домі С. Лемішки під ч. 38 Колиер стр., а то з тої причини, що в звичайній гали буде мітінґувати товариство „Запорожська Січ", а на другу неділю будуть українські свята. Проситься товаришів, аби зійшлися на сей мітінґ, бо є важні справи до полагодження. — Ф. Чагарин, секр.

МОЛИТВА УКРАЇНЦЯ.

О боже, Творче світа,
Ти всемогучий єси,
Карай нас за всі блуди,
Лиш судам ляцьким не лиши.

Роби з нами, що хочеш,
Лиш Ляхам нас не дай,
Бо Лях відвічний ворог
Нас нищить і наш край.

Про се ми, Боже, знаєм,
Що з Ляха клятих рук
Нішо нам не дістанесь,
Лиш смерть — смерть серед мук.

Він хоч вдавиться нами,
Хоч Лях се добре знає,
То пянний нашою кровю
Про се він не питає.

О Боже! Тюрми, кайдани,
Се спадщина нам по батьках;
Терпіли ми досить, доволі
Нехай нас не мучить вже Лях.

О Боже, Ти так справедливий
І серце Батька Ти маєш
О нашій недолі, терпінню,
О наших муках Ти памятаєш.

О Боже, ми очи і серце
До Тебе, Батька, підносим:
Ту гордість ляцьку вкорити —
З цілого серця ми просим.

О Боже і Ти маєш серце.
Ось Лях ріже дітий маленьких
І нищить вашу країну,
Мордує батьків старенькиx.

Гірше від Турка поганця
Лях ся над нами знущає;
Кровю, слезами невинних
Наш лютий ворог впиваєсь.

О Боже! Коли ми завинили,
Зітри нас на попіл і порох;
Та порох вільний і свобідний,
Най нам не панує наш ворог.

Дмитро Іванків.

Вілля Амерікана, Бразилія.

БІДОВАННЄ УКРАЇНЦІВ В АРҐЕНТИНІ.

Василіянин о. Рафаїл Криницький описує в бразилійській „Праці" свої враження з подорожі до Українців в Арґентині. В 7-мім числі згаданого тижневика (з 12. лютого 1920) читаємо ось-такий опис:

Вже сонце піднеслось, як ми вїхали в сторони, де мешкають кольоністи. Хто не бачив власними очима нужди емігрантів в Арґентині, особливо в провінції (території) Місіонес, де мешкають наші, то не повірить оповіданням тих, що глядїли на 23-літнє конанне нашого народу в Арґентині, у провінції Місіонес. Спершу цікавість обгортає поглянути на хати, та коли минеться одну, другу, десяту, а дорога йде біля многих, мимохіть спускаєш очи, щоб не глядїти на сю бідноту. Що за совість звіряча, що за злочин страшний сповнили ті, котрі усадовили наших людий у провінції Місіонес. Прийде час, що у світ пущу поіменно тих, які приманили наш нарід до Арґентини, щоб гинув у бідноті. Історія не може пустити в непамять злочину, доверщеного на одним чоловіці, не то на 12.000 душах українських, котрі замешкують саме провінцію Місіонес.

Чим близше ми доїзджали до Апостолес, тим частійше надибували хати... Я вже не дивився на них, бо годі було.

Мені нагадувалась Бразилія — перша-лучша кольонія. Ми пани супроти тої нужди, яка обгорнула тамошних наших братів. Бачили ви коли кемпи бразилійські, степи? Ось примірoм неодин з вас бачив їх між Понта Гросса, Куритиба, або в стороні Ріо Неґро; денеде видніє лісочок, тягнеться потік. Се шакри наших людий у Місіонес. Хати валковані, не з глини й болота, пошиті травою, що нею вкриваються кемпи. Біля хати надибається кілька дерев; овочевих дерев дуже мало. Мурахи степові, особливо на червоній землі, не дадуть розвинутися ні деревині, не то ярині. Вони всилі вінести з поля все зерно засадженої кукурузи. Ми знаємо тут у Бразилії, що се за мурахи, яка то перепона у рільництві, а тамошні мурахи о много страшнійші, бо се не лісові а степові, не наші а тамошні. Нарід не всилі їх вигубити, бо матеріяльна його (й так нуждення) сила не позволить. Кукуруза половина нашої, жито десьнедесь надиблеться, пшениця, риж теж саме. Одно, чим обганяють усяку біду, нужду, се плеканне рогатого товару. І бачив я, як на шакрі стояло зі 20 до 30 штук. Голову спустило, сухе, сумне ждало, коли зі землі видобудеться щось нове, бо трави, спаленої жаром сонця, не хотіли їсти. Холоду много, а й товар його потрібує, бодай щоб стати у тіни плота. Одинока страва наших людий у Арґентині, се (щиро кажу) кукуруза в ріжних формах: печена, варена, мамалиґа...

„Чи відчуваєте ви, люди добрі, сю бідноту, яка впала на вас так тяжко?" — питав я наших під церквою в Апостолес. „Ми вже звикли до неї, та може колись буде лучше" — була відповідь наших нуждарів.

Арґентинські землі, се землі звісної на весь світ родючої пшениці — але се не ті землі, де мешкають наші люди. Наших післали у найгірші сторони Арґентини. Історія добуде всі найогиднійші шахрайства при транспорті наших людий до висше згаданої провінції.

На вас, братя в Арґентині, злочинці збили кольосальні маєтки а ви, жертва їх злочину, тиняєтся мов марева ходячі понад 20 літ, серед страшної спеки по арґентинській землі, надівсе матеріяльної нужди.

А нещасте повисше описане збільшає непонята спека, яка там о много страшнійше палить ніж у нас, у Бразилії. „Оттак у літі — оповідали мені люди — як пригріє, то так от гнемось до землі". І бачив я сих людий: ні бліді, ні жовті, ні зелені — здається, начеб крови у них не було. Не говорю про богатих Іпшанів, як і взагалі про тих, що відживляються добре — але про наших людий, що з нічого мають добути щось, аби жили самі і їх родини. Їх положенне пожалування гідне.

Вже здалека, яких 4 години їзди степами, видно місто Апостолес. Воно положене на горбах покритих лісом. Апостолес — се місцевість стара, історична. Правда, місто новітне повстає доперва, а по старім осталися тільки звалища. Місто у давнину, як каже історія, було одною зі селитьб оо. Єзуїтів, де вони працювали над навернимн Буграми, племени Ґварані. В історії цивілізації племени Ґварані читаємо, що вже в р. 1753 було навернених там дикунів племени Ґварані 1928 душ.

Чим близше я доїзджав до Апостолес, тим більше минав наших людий, які йшли до церкви до Трес Капонас (се було свято Рождества Матери Божої).

Около години 6-тої рано я приїхав до Апостолес. Впр. о. І. Сенишина не було дома, був в Трес Капонас. Я відправив Службу Божу і розглянувся довкруги церкви.

Церква в Апостолес, де відправлюваю тоді богослуження, се тасама, що її ще ставив перед 18 роками о. Климентій Бжуховський ЧСВВ. Вона старенька вже, маленька, підлога у неї з камінів, та мимо того у нутрі чистенька. Під пору, коли я там був, стояла вже друга, гарна, мурована церква, хоч ще не скінчена. Се буде найкрасша святиня у цілій провінції Місіонес. Коли буде викінчена, станеться окрасою міста Апостолес. Там латинський костел дуже бідненький. Правда, Поляки острили зуби, що всі Українці перейдуть на латинське і тому поклали фундамент під новий костел. Не докінчили — видніє будівля, та не докінчена. Се на подорожного ділає пригноблюючо.

Досі ще стоїть коло нової церкви будинок, де мешкав священик. Що за історичний памятник арґентинської нужди! Там мешкав кілька літ о. Карпяк, коли був парохом в Апостолес, там мешкали й оо. Сенишин і Ананевич, коли прибули до Арґентини. Тепер священик мешкає в новім домі біля нової церкви. Вистарчить поглянути на давну плебанію, а мається образ арґентинського раю. Недалеко церкви громадський дім, де міститься школа й українська кооперативна крамниця. У місті майже нема Українців, хиба ті, що мешкають у крамничнім будинку. Зелізниця йде ніби через Апостолес — 6 кільометрів від міста — стация тоїсамої назви. Се анґлійський спосіб будови зелізничих доріг. Довдруги Апостолес степи й степи, тільки ґень-ґень далеко видніють ліси. Се ліси бразилійські, що чорніють над рікою Уруґваєм. У ночи видно скрізь огні; се горять степи. Впаде опісля дощ, так і нова трава станеться поживою для зголоднілої худобини, а для людий має воно значінне спалених наших росів у Бразилії.

У місті склепи зачинені в неділі і свята, а по склепах не дозволено продавати напитків у келішках або склянках. Тим законом зачинена дорога до пиятики і до її сумних наслідків.

Апостолес, се осередок духовного життя Українців в Арґентині. Від самого початку там мешкав священик, там постійно перебуває і нині; доїзджається тільки до инших церков; є їх у Місіонес 6. Найдальша кольонія віддалена від Апостолес 18 миль; се Бомплян. Позаяк там ліси, так і вибралось там вже до 13. родин і працюють після звичаю бразилійського: росують, палять і садять.

З прибуттєм до Арґентини 2 українських місіонарів, Впр. ОО. Івана Сенишина і Омеляна Ананевича, повіяло серед Українців иншим духом. Я бачив власними очима працю сих Божим духом овіяних людий, їх обох працю, націховану на кождім кроці великою самопосвятою, бо й справді саможертвою може остоятись місіонар в Арґентині і тільки самопосвятою. Вони здержали нарід, що й решта не впала в обійми схизми (ті, що перейшли на схизму, перейшли ще перед їх приходом до Апостолес). Основано ними на всіх кольоніях братство Найс. Серця Ісусового, вибрано людий віруючих з пересвідчення. Аґітація схизматицька, а з другої сторони аґітація златишення, булиб потягнули нарід у безвісти. Та згадані місіонарі здержали нарід від того страшного кроку. Вони зуміли своїм правилом життя і горячою працею удержати нарід при собі по нинішню хвилю. Дар провідництва поміг їм богато до поширення Божого Царства серед Українців в Арґентині.